

ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΠΟΣΟΤΙΚΗΣ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗΣ ΤΩΝ ΚΙΝΗΤΡΩΝ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥΣ¹

Του κ. ΜΑΝ. ΞΑΝΘΑΚΗ
του Πανεπιστημίου Αθηνών

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Βασικό βήμα στην προσπάθεια αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας των κινήτρων είναι ο προσδιορισμός του μεγέθους των ροών κεφαλαίων, που κατευθύνθηκαν προς το βιομηχανικό τομέα τα τελευταία 25 χρόνια.

Αυτές οι ροές έχουν τη μορφή συνήθως απαλλαγών από φόρους, εισφορές προς το δημόσιο τομέα ή τη μορφή επιδοτήσεων σαν επιβράβευση για συγκεκριμένες δραστηριότητες, όπως παραγωγικές επενδύσεις ή εξαγωγές.

Τα διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία για το μέγεθος αυτών των ροών είναι ελάχιστα για τα τελευταία χρόνια και σχεδόν ανύπαρκτα για την προηγούμενη περίοδο.

Η παρούσα προσπάθεια συνίσταται στη διατύπωση ορισμένων συλλογισμών, με τους οποίους επιχειρείται μια κατά προσέγγιση εκτίμηση της τάξης μεγέθους μεταφοράς πόρων με τη μορφή απαλλαγών και επιδοτήσεων. Ο βαθμός ακρίβειας αυτών των εκτιμήσεων είναι αρκετά ικανοποιητικός, αν ληφθεί υπόψη ότι είναι η πρώτη τέτοια προσπάθεια που γίνεται ' για να καλυφτεί το κενό αυτό.

1. Μια ελλιπής προσπάθεια έγινε στο «Η αποτελεσματικότης των φορολογικών κινήτρων εν Ελλάδι και προτάσεις δια την μεταρρύθμισιν αυτών», ΚΕΠΕ 1967. Επίσης υπήρξε μια

Ως τώρα δεν φαίνεται να έχει γίνει καμιά προσπάθεια, επιτελική ή υπηρεσιακή, κάποιου κρατικού φορέα να αποτιμήσει το μέγεθος αυτών των ροών και τους αποδέκτες στο βιομηχανικό τομέα και να εκτιμήσει την αποτελεσματικότητα τους. Η σπουδαιότητα μιας τέτοιας γνώσης είναι προφανής, αν σκεφτεί κανείς ότι η βιομηχανική πολιτική 30 χρόνων στην Ελλάδα, υλοποιήθηκε βασικά με μέτρα πιστωτικής πολιτικής και παροχές κινήτρων.

Οι ροές αυτές κεφαλαίων υπήρξαν ιδιαίτερα σημαντικές συγκρινόμενες με άλλα μεγέθη της βιομηχανίας, όπως οι επενδύσεις, η παραγωγή και οι εξαγωγές. Αναλύεται κάθε μια από τις κατηγορίες ροών και γίνεται προσπάθεια να εκτιμηθεί το μέγεθος τους.

Ακόμη, αξιοποιώντας τα διαθέσιμα στοιχεία γίνεται προσπάθεια να προσδιοριστεί ο ρόλος του μεγέθους και του κλάδου των εταιριών στην κατανομή του οφέλους από τα κίνητρα. Τελικά επιχειρείται η συναγωγή συμπερασμάτων για την αποτελεσματικότητα των κινήτρων μέχρι τώρα.

Κατά κατηγορία κινήτρου η προσπάθεια ποσοτικοποίησης και διερεύνησης απέδωσε τα εξής αποτελέσματα :

1. Φορολογικές απαλλαγές βιομηχανικών Α.Ε.

Οι φορολογικές απαλλαγές υπήρξαν το κυριότερο κίνητρο που χρησιμοποιήθηκε για να υποκινήσει βιομηχανικές επενδύσεις. Το κίνητρο αυτό ουσιαστικά λειτουργεί εκ των υστέρων, γιατί η πολιτεία παρέχει εκπτώσεις φόρου ή απαλλαγές στα κέρδη μιας επιχείρησης μετά την αγορά παγίων στοιχείων σε ένα ποσοστό της αξίας επενδύσεων που ήδη πραγματοποιήθηκαν. Στον πίνακα 1 γίνεται μια αναλυτική διερεύνηση των φορολογικών απαλλαγών στις Α.Ε. και ιδιαίτερα στις βιομηχανικές επιχειρήσεις.

Η επίπτωση των απαλλαγών στο σύνολο των ημεδαπών Α.Ε. εξετάζεται διαχρονικά για 25 χρόνια. Οι εταιρίες από 551 το 1959 έφτασαν τις 2.908 το 1983. Αντίστοιχα το φορολογητέο εισόδημα τους αυξήθηκε από 692 εκατ. δρχ. το 1959 σε 47.487 εκατ. δρχ. το 1981, αυξήθηκε δηλαδή σχεδόν κατά εβδομήντα

αδημοσίευτη προσπάθεια του Ε. Κανετάκη (βλ. Π. Ρουμελιώτη : Πολυεθνικές Επιχειρήσεις και Υπερκοστολογήσεις - Υποκοστολογήσεις στην Ελλάδα, Αθήνα 1978, σελ. 102) και η έκθεση ομάδας εργασίας του ΚΕΠΕ : Το σύστημα κινήτρων περιφερειακής και οικονομικής ανάπτυξης, Αθήνα, 1980. Πρόσφατη προσπάθεια έγινε από Τ. Γιαννίτση : Η Ελληνική Βιομηχανία, Ανάπτυξη και Κρίση, 1983, σελ. 96 - 113.

φορές. (Η συνεχής διόγκωση του φορολογητέου εισοδήματος σε τρέχουσες τιμές διακόπηκε μόνο στα χρόνια 1975 και 1976 που υπολείφθηκαν του 1974 και το 1982 και 1983, οπότε έχουμε μια σημαντικότερη μείωση).

Οι βιομηχανικές Α.Ε. που έκαναν φορολογική δήλωση αποτέλεσαν σ' όλη την περίοδο μεταξύ 30 - 40 % του συνόλου των Α.Ε. Το συνολικό καθαρό εισόδημα τους όμως κυμάνθηκε σαν ποσοστό του συνολικού καθαρού εισοδήματος των ημεδαπών Α.Ε. από 37,9 % το 1959 σε 56,5 % το 1971.

Ο συσχετισμός των απαλλασσόμενων από φορολογία ποσών στις βιομηχανικές Α.Ε. στο σύνολο των ημεδαπών Α.Ε. δείχνει, ότι από τις φορολογικές απαλλαγές ευνοήθηκαν κυρίως οι βιομηχανικές επενδύσεις, οι οποίες συγκέντρωσαν σταθερά άνω του 80% των απαλλαγών, με εξαίρεση το 1972 (68,0 %) καθώς και τα τελευταία χρόνια από το 1980 και μετά. Ο μέσος όρος των απαλλαγών για τις βιομηχανικές Α.Ε. αντιπροσωπεύει περίπου το 85 % των συνολικών απαλλαγών που δόθηκαν στις ημεδαπές Α.Ε.

Το απαλλασσόμενο από τη φορολογία ποσό για τις βιομηχανικές Α.Ε. ήταν το 37,8 του καθαρού εισοδήματος τους μετά τη φορολογική αναμόρφωση για όλη την περίοδο. Ξεκίνησε από 15,3 % το 1959 και σταδιακά έφτασε στο 64,0 % το 1972 για να μειωθεί στη συνέχεια βαθμιαία στο 29,6 % το 1981. Στο χρονικό διάστημα 1959-67 ήταν 24,1 %, ανέβηκε στο 53,4% για το 1968-74 και μειώθηκε πάλι στο 35,9% στο διάστημα 1975-1981. Η μέση ετήσια αύξηση για όλη την περίοδο ήταν 26 %, ενώ το φορολογητέο εισόδημα της βιομηχανίας αυξήθηκε ετήσια με ρυθμό 21,3%. Απότομη αύξηση στο 74.8% σημειώθηκε το 1982 και το 1983. Η αιτία αυτής της εξέλιξης είναι η πολύ σημαντική μείωση του συνολικού καθαρού εισοδήματος των επιχειρήσεων σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια, ενώ παρέμεινε περίπου στα ίδια επίπεδα με μικρή μείωση η δυνατότητα τους να εγγράψουν αφορολόγητα αποθεματικά για επενδύσεις της προηγούμενης περιόδου.

Με φορολογικό συντελεστή νομικών προσώπων 35 % (από το 1975 40 % και από το 1982 45 %) υπολογίζεται ο φόρος που θα κατέβαλαν οι επιχειρήσεις, αν δεν ίσχυαν οι απαλλαγές. Με την προσθήκη της επιβάρυνσης του ΟΓΑ επί φόρου εξάγεται η συνολική μεταφορά πόρων από φορολογικές απαλλαγές για τις βιομηχανικές Α.Ε. (βλέπε σειρά 12 του πίνακα 1).

Στη συνέχεια του πίνακα 1, σειρά 13, δίνεται ο φόρος νομικών προσώπων που κατέβαλαν οι βιομηχανίες στην εξεταζόμενη περίοδο και εξάγεται το ποσοστό που αντιπροσωπεύει ο φόρος αυτός στο σύνολο του καθαρού εισοδήματος

της βιομηχανίας. Ενώ το 1959 ήταν 17,9 % σταδιακά μειώθηκε στο 2,6 % το 1971 για να αυξηθεί πάλι βαθμιαία σε 13,7 % το 1981. Το 1982 παρατηρείται απότομη αύξηση στο 30,8 % και το 1983 στο 33,4 %. Η εξέλιξη αυτή έρχεται σε αντίθεση με την αύξηση του ποσοστού του απαλλασσόμενου καθαρού εισοδήματος και είναι δύσκολο να εξηγηθεί. Ίσως η ευχέρεια των επιχειρήσεων από το 1981 να καταφεύγουν στην επιχορήγηση αντί στα αφορολόγητα αποθεματικά, να παρέχει μια μερική έστω εξήγηση.

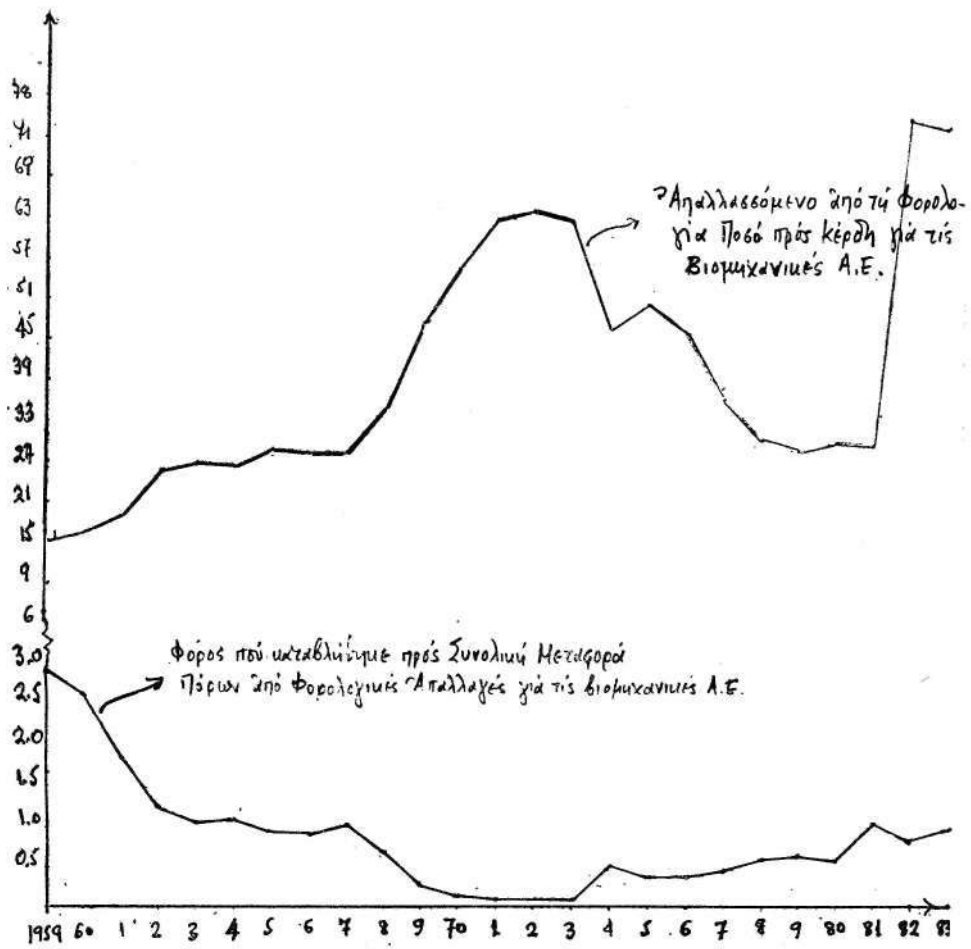
Είναι σημαντική η διαπίστωση, ότι ο φόρος που καταβλήθηκε από τις βιομηχανικές Α.Ε. σε όλη την περίοδο ήταν 9,5 % με φορολογικό συντελεστή 4πλάσιο. Ειδικότερα, ήταν 11,9% για το διάστημα 1959-67, 5,2% για το 1968-74 και 9,0% για το 1975-81 (βλέπε Διάγραμμα 1). Έτσι οι φορολογικές απαλλαγές για τις βιομηχανικές Α.Ε. ήταν για όλη την περίοδο, εκτός από το διάστημα 1959-64, το 1967 και το 1981, μεγαλύτερες από τους φόρους που καταβλήθηκαν (βλέπε σειρά 15 του πίνακα 1).

Από πλευράς χωροταξικής κατανομής, το ποσοστό των απαλλαγών που δόθηκαν σε επιχειρήσεις της πρωτεύουσας σε σχέση με το σύνολο της χώρας, παρουσίασε μια συνεχή αύξηση μέχρι το 1970 (91,8 %) και μετά άρχισε να μειώνεται, για να φτάσει το 1981 το 64,7 %. αν και είναι πρακτικά δύσκολο να προσδιοριστεί η έδρα και ο τόπος της παραγωγικής διαδικασίας κάθε επιχείρησης.

Το μέγεθος της επιχείρησης υπήρξε σημαντικός συντελεστής για την άντληση φορολογικών απαλλαγών. Από το σύνολο των ημεδαπών Α.Ε. που πραγματοποίησαν κέρδη άνω των 5 εκατ. δρχ. κάθε χρόνο, εκείνες που έκαναν χρήση των φορολογικών απαλλαγών πήραν το μεγαλύτερο μέρος, αν και δεν ξεπέρασαν σε ποσοστό το 22,6 % του συνόλου των ημεδαπών Α.Ε. που πήραν απαλλαγές. Ο παρακάτω πίνακας και το διάγραμμα απεικονίζουν χαρακτηριστικά τη σχέση αυτή.

Ουσιαστικά, δηλαδή, ο αριθμός των Α.Ε. που καρπώθηκε τις περισσότερες φορολογικές απαλλαγές δεν ξεπέρασε στο μεγαλύτερο μέρος της εξεταζόμενης περιόδου τις 150 και μόνο τα τελευταία δύο χρόνια ήταν πάνω από 200, για να φτάσει το 1981 τις 246.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1

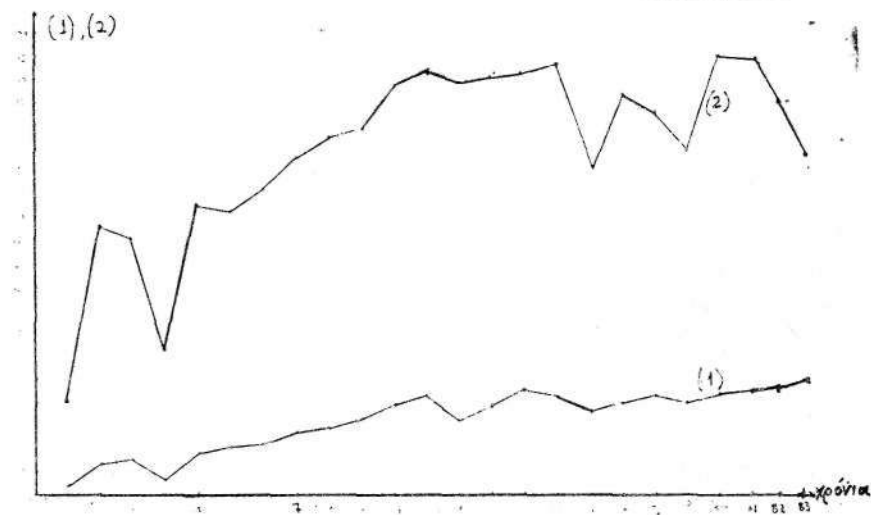


Πηγή : Πίνακας 1

	1960-67	1968.74	1975-81	1960-81
Ποσοστό των Α.Ε. που πήρε απαλλαγές στο σύνολο των ημεδαπών Α.Ε. με κέρδη άνω των 5 εκατ. δραχ.	7,9	18,6	21,2	15,9
Ποσοστό στο σύνολο των φορολογικών απαλλαγών που πήραν αυτές οι Α.Ε.	53,7	86,8	84,3	74,9

ΠΗΓΗ : ΕΣΥΕ, Στατιστική του Δηλωθέντος Εισοδήματος Νομικών Προσώπων και της Φορολογίας αυτού, 1960- 1981.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2



- α**
- (1) % — όπου β = όλες οι Α.Ε. που πήραν απαλλαγές.
β α = εκείνες από τις β που είχαν κέρδη 5 εκατ. δραχ. κάθε χρόνο.
- γ**
- (2) % — όπου δ = σύνολο φορολογικών απαλλαγών
γ = οι απαλλαγές που πήραν οι επιχειρήσεις α.

2. Κατανομή κατά κλάδο και αναπτυξιακό νόμο.

Μία ακόμη ένδειξη που δικαιώνει αυτή την εκτίμηση προκύπτει από ένα δείγμα 1054 βιομηχανικών επιχειρήσεων για την περίοδο 1975 — 78¹. Σε ένα σύνολο αφορολόγητων αποθεματικών 6,5 δισ. δρχ. περίπου, το ποσοστό που αντιστοιχεί σε 100 επιχειρήσεις - τις πέντε μεγαλύτερες κάθε κλάδου - είναι 63,3 %, ενώ οι υπόλοιπες 954 πήραν το υπόλοιπο 36,7 %. Μόνο είκοσι επιχειρήσεις (οι πέντε πρώτες στους κλάδους, 31, 33, 34, 38) πήραν το 38,5 % του συνόλου των αφορολόγητων αποθεματικών, που αφορούν στους αναπτυξιακούς νόμους 1078/71, 147/67, 3213/55, 2901/54, 2176/52 στη συγκεκριμένη τετράχρονη περίοδο.

Μέσα από τρεις νόμους (1078/71, 147/67 και 2176/52) διοχετεύθηκε το 94% των αφορολόγητων αποθεματικών. Στον 1078/71 είκοσι επιχειρήσεις (οι πέντε μεγαλύτερες των κλάδων 20, 24, 31, 34) πήραν το 49,4% του συνόλου, ενώ μόνο οι πέντε του κλάδου 34 πήραν το 39,9%. Στον 147/67 είκοσι επιχειρήσεις (οι πέντε μεγαλύτερες των κλάδων 25, 31, 34, 38) πήραν το 42,4 %. Στον 2176/52, τέλος, 15 επιχειρήσεις (οι πέντε μεγαλύτερες των κλάδων 20, 33, 34) πήραν το 53,3 %. Μόνο οι πέντε μεγαλύτερες του κλάδου 34 πήραν το 24,3 % του συνόλου των αφορολόγητων αποθεματικών στην περίοδο και το 38,3 % αυτών που καρπώθηκαν οι 100 επιχειρήσεις - οι 5 μεγαλύτερες κάθε κλάδου.

Προκύπτει, άρα, με υψηλό βαθμό εμπιστοσύνης το συμπέρασμα, ότι περίπου σαράντα μεγάλες επιχειρήσεις ήταν οι αποδέκτες, στην τετράχρονη περίοδο, άνω του 50 % των αφορολόγητων αποθεματικών, ορισμένοι δε κλάδοι όπως οι βιομηχανίες χημικών, μη μεταλλικών ορυκτών και βασικών μεταλλουργικών ευνοήθηκαν ιδιαίτερα από τη μεταβίβαση αυτών των κοινωνικών πόρων.

Ως προς την κατανομή των αφορολόγητων αποθεματικών κατά κλάδο η επεξεργασία στοιχείων της ΕΣΥΕ, για το χρονικό διάστημα 1966-81, οδήγησε στο συμπέρασμα ότι έξη κλάδοι πήραν τα δύο τρίτα των φορολογικών απαλλαγών.

1. Το δείγμα προέκυψε από το Μητρώο Βιομηχανίας του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και χρησιμοποιήθηκε κυρίως για τη συναγωγή συμπερασμάτων πολιτικής για την ελληνική βιομηχανία από ομάδα ερευνητών κάτω από την εποπτεία του Καθηγητή Κ. Βαϊτίσου. Παρόμοια αποτελέσματα προέκυψαν από τη διερεύνηση δείγματος 1076 επιχειρήσεων για την περίοδο 1975-81.

Ποσοστιαία συμμετοχή των αφορολόγητων αποθεμάτων κατά κλάδο

Κλάδος	1966-74	1975-81	1966-81
20	7,2	9,8	8,9
23	15,0	18,8	17,1
31	12,3	14,4	13,7
33	8,6	7,4	7,8
34	14,6	19,2	17,5
38	4,6	3,9	4,1
31, 33, 34	35,5	41,0	39,0
31, 33, 34, 38	40,1	44,9	43,1
20, 23, 31, 33, 34, 38	62,3	73,5	69,1
20 - 39	100,0	100,0	100,0

Πηγή : ΕΣΥΕ

Επίσης είναι σαφές ότι οι παραπάνω έξι κλάδοι της βιομηχανίας πήραν το μεγαλύτερο μερίδιο των αφορολόγητων αποθεματικών σ' όλη την περίοδο, εξεταζόμενη για κάθε αναπτυξιακό νόμο χωριστά¹. Πρόκειται, άρα, για ένα συνεπές χαρακτηριστικό των επενδύσεων που πραγματοποιήθηκαν, που δεν οφείλεται στην κυβερνητική πολιτική, αλλά στην ανυπαρξία της. Άφησε στον επιχειρηματία - επενδυτή τη λήψη των αποφάσεων κι' αυτός ακαθοδήγητος επένδυσε στους παραδοσιακούς κλάδους αναπαράγοντας τις ίδιες δομές και επιτείνοντας το αδιέξοδο.

Είναι δυνατό να υποστηριχτεί ότι οι επιχειρήσεις έντασης κεφαλαίου και οι μεγάλες επιχειρήσεις φυσιολογικά καρπώθηκαν το μεγαλύτερο μέρος των φορολογικών απαλλαγών, αφού έκαναν και τις περισσότερες επενδύσεις. Αλλά, όπως δείχνεται στον πίνακα 2, στο σύνολο της βιομηχανίας, αλλά και ειδικότερα στο υποσύνολο κλάδων (30 - 38) και στο υποσύνολο των έξι κλάδων, οι επιχειρήσεις αυτές καρπώθηκαν μεγαλύτερο ποσοστό αφορολόγητων αποθεματικών απ' όσο δικαιολογούσε το αντίστοιχο ποσοστό παγίων επενδύσεων που πραγματοποίησαν. Πρόκειται για ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα 1076 επιχειρήσεων στην περίοδο 1975-81.

Συμπερασματικά, θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι φορολογικές απαλλαγές αποτέλεσαν το κύριο εργαλείο παροχής κινήτρων για επενδύσεις σ' ολόκληρη σχεδόν την εξεταζόμενη περίοδο και γι' αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία η διερεύνηση τους.

1. ΕΣΥΕ. Στατιστική του Δηλωθέντος Εισοδήματος Νομικών Προσώπων και της Φορολογίας αυτού, 1959 - 1983, επεξεργασία στοιχείων.

Διαπιστώθηκε ότι το μέγεθος των επιχειρήσεων επηρέασε την κατανομή των απαλλαγών, πιθανόν λόγω της καλύτερης οργάνωσης των μεγάλων επιχειρήσεων. Επίσης, οι κεφαλαιουχικοί κλάδοι επωφελήθηκαν περισσότερο από τους καταναλωτικούς κλάδους, πιθανόν επειδή η ύπαρξη περισσότερων κερδών τους έδωσε τη δυνατότητα να εγγράψουν αφορολόγητα αποθεματικά σε μεγαλύτερη έκταση στην εξεταζόμενη περίοδο.

Τέλος, δοθέντος ότι, στους περισσότερους κεφαλαιουχικούς κλάδους οι σημαντικότερες επενδύσεις έγιναν από φορείς - εκτός από τα τσιμέντα - με διασυνδέσεις ή και εξαρτήσεις από πολυεθνικές επιχειρήσεις, θα μπορούσε να τεθεί το ερώτημα, αν αυτή η μεταφορά κοινωνικών πόρων προς τη βιομηχανία εκπλήρωσε αποτελεσματικά τον προορισμό της, που ήταν να ενθαρρύνει την εγχώρια επενδυτική δραστηριότητα. Μεγάλες επιχειρήσεις με υπερεθνικούς προγραμματισμούς επενδύσεων δεν προχωρούν κατά κανόνα σε υλοποίηση επενδυτικών προγραμμάτων λόγω κινήτρων, ανεξάρτητα αν προσπορίζονται τα οφέλη σε περίπτωση που άλλοι προβληματισμοί και προοπτικές τους οδηγήσουν να επενδύσουν. Αυτός ο συλλογισμός μπορεί να ελεγχθεί από τις εμπειρίες μετά το 1974, όταν, παρά την ύπαρξη των ίδιων ή περισσότερων κινήτρων σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο, η γενικότερη κρίση και η στασιμότητα στην ανάπτυξη οδήγησαν σε οπισθοδρόμηση των επενδύσεων στη χώρα, η οποία δεν έχει ακόμη ξεπεραστεί, καθώς και σε απουσία ξένων επενδύσεων. Γεννιέται λοιπόν ο προβληματισμός μήπως ένα άλλο σκεπτικό που θα διοχέτευε τους ίδιους πόρους προγραμματισμένα, με άλλη διαδικασία, θα είχε να επιδείξει καλύτερα αποτελέσματα.

3. Φορολογικές απαλλαγές βιομηχανιών πλην Α.Ε.

Οι βιομηχανικές, ατομικές, Ο.Ε., Ε.Ε. και Ε.Π.Ε., που επωφελήθηκαν από φορολογικές απαλλαγές, δεν είναι δυνατό να εντοπιστούν με ακρίβεια, γιατί δεν τηρούνται σε κρατικούς φορείς προσιτά στοιχεία. Στον πίνακα 3 γίνεται μια προσπάθεια να εκτιμηθεί σε σημαντικό ποσοστό η απώλεια φορολογικών εσόδων από τη δραστηριότητα αυτών των επιχειρήσεων, που το 1978 αποτελούσαν το 32 % των Α.Ε. (20 απασχολούμενοι και άνω).¹ Προσεγγιστικά μπορούμε να δεχτούμε το ποσοστό αυτό για όλη την περίοδο.

Γνωρίζοντας ότι επενδύσεις πραγματοποιούν κυρίως οι ανώνυμες βιομηχανικές εταιρείες, υποθέτουμε ότι οι μη Α.Ε. καλύπτουν μόνο το 10 % των απαλλαγών των Α.Ε. Ο φορολογικός συντελεστής είναι εκείνος του εμποροβιομη-

1. Απογραφή Βιομηχανίας 1978

χανικού εισοδήματος, 22% (κατά μέσο όρο 15 %¹, αλλά αν προστεθούν τα απαλλαγέντα ποσά φθάνει να φορολογείται με 22 %), συν 10 % ΟΓΑ, δηλαδή 24,2%.

Οι υπολογισμοί υποεκτιμούν την πραγματική απώλεια, αλλά θεωρήθηκε σκόπιμο να γίνουν σαν μια πρώτη προσπάθεια προσέγγισης. Δεν υπάρχουν στοιχεία διαθέσιμα για κλαδική και κατά νομό διερεύνηση.

4. Απώλεια τελωνειακών εσόδων (δασμοί και φόροι).

Από πολύ νωρίς στη μεταπολεμική περίοδο οι εισαγωγές μηχανολογικού εξοπλισμού για την παραγωγική διαδικασία δεν επιβαρύνονταν με δασμούς και φόρους επί των δασμών. Η απαλλαγή αυτή αποτέλεσε σοβαρό κίνητρο για τη βιομηχανία, γιατί μείωσε άμεσα το κόστος των επενδύσεων, σε αντίθεση με τις φορολογικές απαλλαγές που για να υλοποιηθούν, έπρεπε η επιχείρηση να πραγματοποιήσει πρώτα κέρδη.

Παρατηρείται στον πίνακα 4 μια συνεχής διόγκωση των απαλλαγών αυτών σε όλη την περίοδο μέχρι το 1974 και μετά μια σταθερή πτωτική τάση, αν πάρουμε σταθερές τιμές. Από 148 εκ. δρχ. το 1958 σε τρέχουσες τιμές αυξήθηκε σε 2857 εκατ. δρχ. το 1974, για να μειωθεί σε 1411 εκατ. δρχ. το 1978 και στη συνέχεια να αυξηθεί σε 2535 εκατ. δρχ. το 1980 και σε 2710 εκατ. δρχ. το 1983. Η εξέλιξη αυτή ερμηνεύεται από την πτωτική τάση των επενδύσεων στην ίδια περίοδο.

Μικρό πρόσθετο ποσό αντιπροσωπεύουν οι απαλλαγές από δάνεια που δόθηκαν με το καθεστώς που νομοθετήθηκε με το Π.Δ. 2687/1953 για την προσέλκυση των ξένων επενδύσεων.

5. Επιστροφές «αχρεωστήτως» καταβληθέντων-επιδοτήσεις εξαγωγών.

Η ελληνική αγορά θεωρήθηκε από νωρίς, στην εξεταζόμενη περίοδο, μικρή για να μπορέσει να απορροφήσει όλο το προϊόν μιας βιομηχανικής δομής με μέγεθος που να της επιτρέπει να είναι μακροπρόθεσμα βιώσιμη. Ενώ στα πρώτα χρόνια θεωρήθηκε σκοπιμότερη η υποκατάσταση εισαγωγών, από τα μέσα της δεκαετίας του '60 διατυπώθηκε σαν βασικός στόχος της κυβερνητικής πολιτικής η αύξηση των εξαγωγών², και θεσμοθετήθηκαν στο τέλος της δεκαετίας δυο μέ-

1 ΕΣΥΕ : Στατιστική του Φόρου Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων και της Φορολογίας αυτού, διάφορα χρόνια.

2 Ζολώτας : Νομισματική Ισορροπία και Οικονομική Ανάπτυξη, 1964.

τρα ενθάρρυνσης τους που διοχέτευσαν σοβαρά ποσά επιδότησης στον ιδιωτικό τομέα σαν επιβράβευση και υποβοήθηση της εξαγωγικής του δραστηριότητας.

Το πρώτο αφορούσε στην επιστροφή του χαρτόσημου που είχε καταβληθεί, «της μέσης φορολογικής επιβάρυνσης εγχωρίως παραγομένων προϊόντων για την αποκατάσταση ίσων όρων ανταγωνισμού».

Ο υπολογισμός γίνεται πάνω στην αξία που εξάγεται και διαφέρει κατά κλάδο. Επίσης θα πρέπει να σημειωθεί, ότι με παλαιότερα νομοθετήματα είχε ρυθμιστεί η επιστροφή του φόρου επί των εργατικών αμοιβών, που απαιτούνταν για την υλοποίηση της εξαγωγής, με βάση το Ν. 843/48 και η δυνατότητα της αφορολόγητης έκπτωσης από τα κέρδη του 1 - 4 % των εισπράξεων από εξαγωγές, προκειμένου να διευκολυνθεί η δυνατότητα ειδικών συναλλαγών των εξαγωγέων με τους πελάτες τους.

Το δεύτερο μέτρο ήταν η απόφαση της Νομισματικής Επιτροπής 1574/70 για την «επιστροφή διαφοράς τόκων εκ της εφαρμογής ειδικών επιτοκίων επί του εξαγωγικού εμπορίου». Λειτουργώντας με κριτήριο την προστιθέμενη αξία ρυθμίζει το ύψος του ποσοστού επί της αξίας των εξαγομένων προϊόντων, που επιστρέφεται στον επιχειρηματία. Το μεγαλύτερο μέρος των επιστροφών αυτών, που διενεργούνται από την Τράπεζα της Ελλάδας, καλύπτεται από τον Προϋπολογισμό του Κράτους. Το υπόλοιπο της επιβάρυνσης καλύπτεται από εισφορές των εμπορικών τραπεζών με αντίστοιχα οφέλη στα επιτόκια χορηγήσεων και τις αποδεσμεύσεις καταθέσεων τους στην Κεντρική Τράπεζα, με βάση το συμπηφιστικό μηχανισμό που οι πιστωτικές αρχές έχουν καθιερώσει.

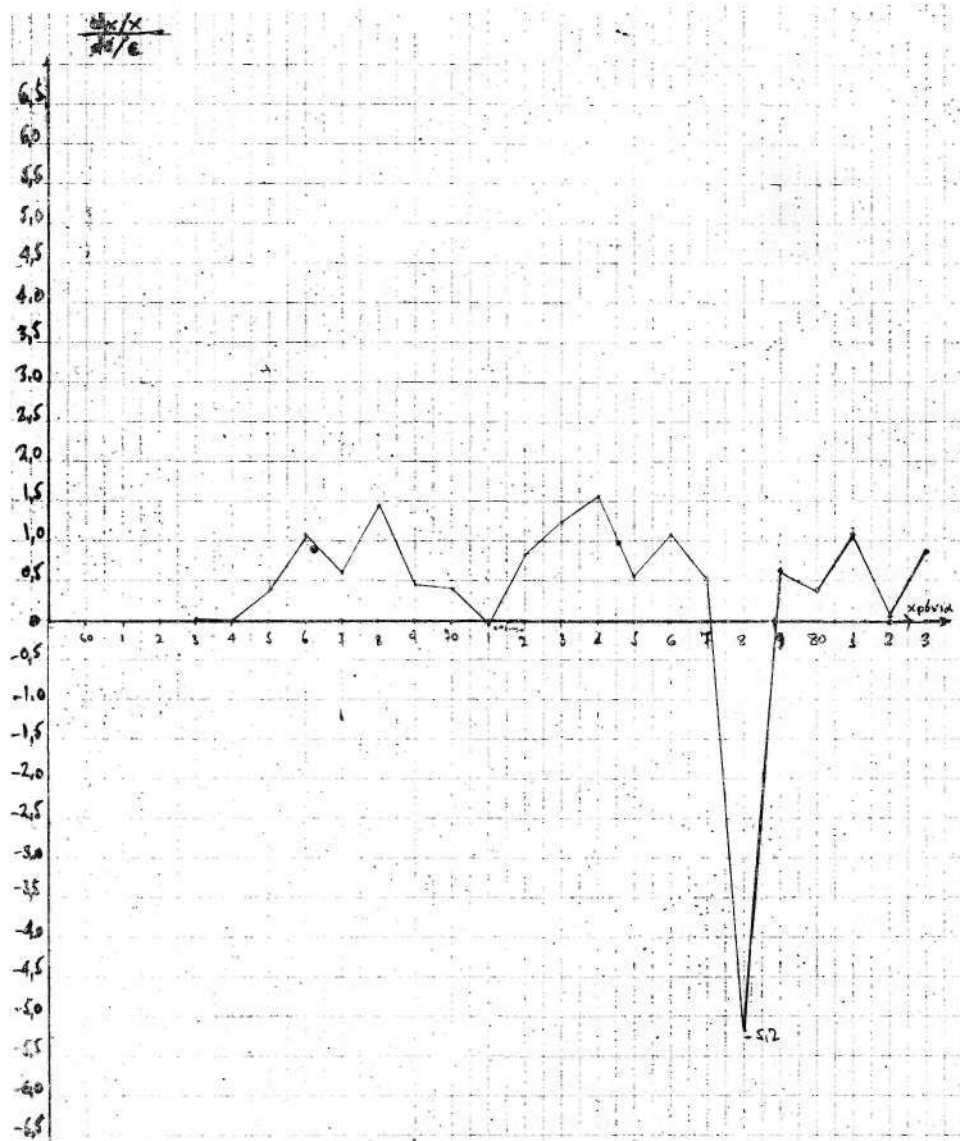
Στον πίνακα 5 αναλύονται οι επιδοτήσεις για την εξαγωγική δραστηριότητα των βιομηχανιών. Οι απολογισμοί εσόδων - εξόδων του κράτους καταγράφουν τις καταβληθείσες επιστροφές στα διάφορα χρόνια, κυρίως λόγω της επιστροφής χαρτοσήμου (Ν.Δ. 226/69), από τις οποίες συνάγεται το ποσό που αντιστοιχεί στις βιομηχανικές εξαγωγές. Συνάγεται ότι σημαντικά ποσά άρχισαν να επιστρέφονται στη βιομηχανία για την εξαγωγική της επίδοση από το 1971 και μετά. Από 65 εκατ. δρχ. το 1970 αυξήθηκε με γρήγορο ρυθμό στα 2744 εκατ. δρχ. το 1979 και μετά από μια διετή υποχώρηση, στα 6723 εκ. δρχ. το 1983. Επίσης στον πίνακα 5. αναγράφονται οι επιστροφές που καταβλήθηκαν σε εφαρμογή της απόφασης 1574/70 της Ν.Ε., από τις οποίες το 90% κατευθύνθηκε στις βιομηχανικές επιχειρήσεις. Ήδη από τον πρώτο χρόνο (1971) δόθηκαν με τη μορφή επιστροφών στη βιομηχανία 781 εκατ. δρχ. Με μόνο μια μικρή υποχώρηση το 1978 η συνολική αύξηση υπήρξε σημαντική, οδηγώντας το 1981 σε επιστροφές 13012 εκατ. δρχ. και το 1983 σε 21962 εκατ. δρχ.

Το μεγάλο ποσοστό των επιδοτήσεων αυτών (άνω του 85 %), διοχετεύτηκε στη βιομηχανία, λογικά άλλωστε, αφού τα μέτρα που εφαρμόστηκαν σκοπούσαν κυρίως στην ενίσχυση των βιομηχανικών εξαγωγών.

Αξιοσημείωτη όμως είναι η διαπίστωση (βλέπε διάγραμμα 3) ότι ενώ η προστιθέμενη αξία της μεταποίησης αυξήθηκε με ετήσιο ρυθμό 19,4 % στην περίοδο 1967-81, οι βιομηχανικές εξαγωγές αυξήθηκαν με ρυθμό 34,8 %, και το άθροισμα των δυο μεγάλων εξαγωγικών επιδοτήσεων που εξετάζουμε αυξήθηκε με ετήσιο ρυθμό 66,3 %. Πραγματοποιήθηκε μια σοβαρή αύξηση του εξαγόμενου ποσοστού της βιομηχανικής παραγωγής, που πρέπει να οφείλεται κυρίως στις επιδοτήσεις που θεσπίστηκαν στη διετία 1969-70.

Όμως αν διακριθούν σε δύο περιόδους οι επιδοτήσεις (1967-71 και 1972-81), η δεύτερη περίοδος χαρακτηρίζεται από μια επιβράδυνση του ρυθμού αύξησης των εξαγωγικών επιδοτήσεων, που υπολείφτηκε αρκετά του ρυθμού αύξησης των βιομηχανικών εξαγωγών. Η πιθανότερη εξήγηση φαίνεται να βρίσκεται στο γεγονός, ότι το ύψος της σημαντικότερης από τις επιδοτήσεις που δίνονται (απόφαση της Ν.Ε. 1574/70) καθορίζεται σαν ποσοστό των εξαγωγών που πραγματοποιήθηκαν. Το ποσοστό όμως αυτό προσδιορίζεται ανάλογα με την προστιθέμενη αξία που επιτυγχάνεται στη διαδικασία παραγωγής των συγκεκριμένων εξαγωγικών προϊόντων. Διαχρονικά το ποσοστό επιδότησης μειώθηκε από 40 % για προστιθέμενη αξία 60 % μέχρι τα τέλη του 1974, σε 32 % το 1975, 20,8 % το 1976 για να φτάσει σε 10 % το 1981 και να αυξηθεί πάλι σε 21 % το 1982. Ακόμη, δοθέντος ότι οι εξαγωγές αυξήθηκαν σαν ποσοστό της βιομηχανικής παραγωγής, χωρίς να υπάρξει σημαντική μεταβολή στο ποσοστό της πραγματοποιούμενης προστιθέμενης αξίας, οι εξαγόμενες πρόσθετες ποσότητες προϊόντων θα πρέπει να είχαν μικρότερα ποσοστά προστιθέμενης αξίας με αποτέλεσμα να επιβραδυνθεί ο ρυθμός των εξαγωγικών επιδοτήσεων και να μειωθεί η αποτελεσματικότητα του μέτρου. Από το διάγραμμα 4 που σκιαγραφεί την ελαστικότητα του ρυθμού αύξησης των εξαγωγών σε σχέση με το ρυθμό αύξησης των εξαγωγικών επιδοτήσεων, διαφαίνεται από τη μια πλευρά μια περιοδικότητα στην πορεία της ελαστικότητας και από την άλλη μια διαταραχή της επίδρασης των επιδοτήσεων στις εξαγωγές από το 1978 και μετά, που θα πρέπει να οφείλεται στις αυξομειώσεις των εξαγωγικών κινήτρων που έλαβαν χώρα. Όταν γινόταν ο σχεδιασμός του κινήτρου, το σχεπτικό περιείχε μέτρα επιβράβευσης, αν αυξάνονταν η προστιθέμενη αξία στην επόμενη περίοδο και τιμωρίας, αν παρέμενε στα ίδια επίπεδα. Αν είχε υιοθετηθεί η επιδότηση μ' αυτή τη δυναμική μορφή, είναι πιθανό ότι οι επιπτώσεις θα ήταν ευνοϊκότερες και στις εξαγωγές και στη δομή της παραγωγής. Το θέμα είναι σημαντικό και θα πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο ιδιαίτερης μελέτης, αφού άλλωστε θα πρέπει η ρύθμιση αυτή με τη μορφή που έχει,

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4



Πηγή : Πίνακες 5 για τις εξαγωγικές επιδοτήσεις και 9 για τις βιομηχανικές εξαγωγές.

να πάψει να ισχύει στα τέλη του 1985 λόγω των συμβατικών υποχρεώσεων της χώρας με την ΕΟΚ.

6. Αφορολόγητη έκπτωση από **τα κέρδη** λόγω εξαγωγών.

Η αφορολόγητη έκπτωση από τα κέρδη ενός ποσοστού των ακαθάριστων εσόδων, που προκύπτουν για τις βιομηχανικές επιχειρήσεις από τις εξαγωγές τους, νομοθετήθηκε ήδη από το 1955 και κυμάνθηκε έκτοτε από 1 έως 4%. Ενίσχυε την ευελιξία των επιχειρηματιών στην προσπάθεια τους να αυξήσουν τις εξαγωγές τους, χρησιμοποιώντας και ανορθόδοξες μεθόδους που πολλές φορές τις θεωρούσαν αναγκαίες, έδωσε όμως παράλληλα τη δυνατότητα σημαντικής απαλλαγής από φόρους. Η προσπάθεια υπολογισμού στον πίνακα 6 θα πρέπει να θεωρηθεί, ότι υποεκτιμά τη μεταφορά κοινωνικών πόρων προς τους εξαγωγείς παραγωγούς, αλλά επιλέχτηκε γιατί στηρίζεται σε ένα εύλογο συλλογισμό και αποτρέπει τον κίνδυνο σοβαρού λάθους.

Ο υπολογισμός γίνεται για τις μεγαλύτερες βιομηχανικές εξαγωγικές επιχειρήσεις (άνω των 20 απασχολούμενων), από τις οποίες το 70 % θεωρείται ότι είναι Α.Ε. (απογραφή 1978). Για κάθε κατηγορία επιχειρήσεων εφαρμόζεται ο αντίστοιχος φορολογικός συντελεστής πάνω στα απαλλασσόμενα από τη φορολογία έσοδα από εξαγωγές για να προσδιοριστεί το ποσό των φόρων που δεν καταβλήθηκαν λόγω του κινήτρου. Μέχρι το 1965 ήταν αμελητέο ποσό, αλλά αυξήθηκε ακολούθως με γρήγορους ρυθμούς φθάνοντας το 1,9 δισεκ. δρχ. το 1981.

7. Απαλλαγές από ασφαλιστικές **εισφορές**.

Ο συλλογισμός για τον υπολογισμό της μεταφοράς πόρων από απαλλαγές από ασφαλιστικές εισφορές είναι πολύπλοκος και αναγκαστικά στηρίζεται σε υποθέσεις. Περιλαμβάνεται μόνο η μεγάλη βιομηχανικά (άνω των 10 απασχολούμενων) (βλέπε πίνακα 7).

Αναλυτικότερα, με βάση την εβδομαδιαία εργατική αμοιβή που καθορίζουν οι συλλογικές συμβάσεις, προς την οποία εξομοιώνονται και οι μισθοί όλων των εργαζομένων στη βιομηχανία, υπολογίζεται η ετήσια αμοιβή κατά εργάτη. Γίνεται η υπόθεση επίσης, ότι οι μεταβολές στην απασχόληση μεταξύ απογραφών της βιομηχανίας προήλθαν από επενδύσεις, που άντλησαν οφέλη νομοθετημένα στους αναπτυξιακούς νόμους, άρα και απαλλαγές από τις ασφαλιστικές εισφορές. Η εξομοίωση των αμοιβών που καταβλήθηκαν με τις προβλεπόμενες από τις συλλογικές συμβάσεις οδηγεί σαφώς σε υποεκτίμηση των απαλλαγών, αλλά δεν υπήρξε ικανοποιητικό υποκατάστατο. Η υπόθεση ότι όλες οι επενδύσεις με πάνω

από 10 απασχολούμενους επωφελήθηκαν από τα κίνητρα πρέπει να είναι πολύ κοντά στην πραγματικότητα, αφού η νομοθετημένη διαδικασία προέβλεπε αυτόματη υπαγωγή της επένδυσης στους αναπτυξιακούς νόμους με σκοπό την αποκέντρωση της βιομηχανίας. Συνδυάζοντας την μεταβολή στην απασχόληση - με επιμερισμό στα ενδιάμεσα χρόνια της διαφοράς μεταξύ απογραφών-με τις απαλλαγές εισφορών που ίσχυαν κατά περιοχή και κατά ισχύοντα αναπτυξιακό νόμο, προκύπτει το συνολικό απαλλασσόμενο ποσό για την περίοδο 1964- 1983.

Τα ποσά αυξήθηκαν σημαντικά μετά το 1969. Από 55 εκ. δρχ. το 1970 έφτασαν στα 1997 εκ. δρχ. το 1982. Τελικά όμως, ο συλλογισμός φαίνεται, ότι υποεκτιμά σε σημαντικό βαθμό τις πραγματικές απαλλαγές. Το 1982 καταργήθηκε η απαλλαγή για τις περισσότερες περιπτώσεις και ισχύει μόνο στη Θράκη και στα νησιά του Αιγαίου για περιορισμένη χρονική περίοδο.

8. Καταβολή μειωμένου Φ.Κ.Ε.

Οι επαρχιακές βιομηχανίες, εκτός από τις μειωμένες ασφαλιστικές εισφορές, έχουν επίσης από το 1955 τη δυνατότητα καταβολής μειωμένου ΦΚΕ, ανάλογα με τον τόπο εγκατάστασης. Υιοθετώντας την υπόθεση, ότι κάθε αύξηση της βιομηχανικής απασχόλησης στην επαρχία προήλθε από επενδύσεις που έχουν υπαχθεί σε κάποιο αναπτυξιακό νόμο, υπόθεση που πρέπει να απέχει ελάχιστα από

1. Το Τμήμα Εσόδων του ΙΚΑ μας έδωσε τα παρακάτω απολογιστικά στοιχεία, που αφορούν απαλλαγές από εισφορές λόγω κινήτρων προς τη βιομηχανία για τα χρόνια μετά το 1974. Για τα προηγούμενα χρόνια δεν υπήρχαν διαθέσιμα στοιχεία. Από 1.10.74 μέχρι 30.9.75 678.0 εκατ. δρχ.

Από 1.10.75	μέχρι 30.9.76	880,5 εκατ. δρχ.
» 1.10.76	» 30.9.77	1.361,9 εκατ. δρχ.
» 1.10.77	» 30.9.78	1.652,4 εκατ. δρχ.
» 1.10.78	» 30.9.79	1.676,7 εκατ. δρχ.
» 1.10.79	» 30.9.80	2.066,7 εκατ. δρχ.
» 1.10.80	» 30.9.81	2.646,3 εκατ. δρχ.

Η απόκλιση από το δικό μας συλλογισμό θα πρέπει να οφείλεται στο ότι :

- α. Το ΙΚΑ απολογιστικά συμπεριλαμβάνει και άλλες απαλλαγές που δεν μπορούν να υπολογιστούν από ελλείψει στοιχείων και επειδή δεν προκύπτουν από τους καθαρά αναπτυξιακούς νόμους,
- β. Ο δικός μας υπολογισμός στηρίζεται αναγκαστικά στις συλλογικές συμβάσεις και πρέπει να υποεκτιμά σημαντικά τις πραγματικές αποδοχές.
- γ. Έγιναν στρογγυλοποιήσεις και ομαλή κατανομή της αύξησης της απασχόλησης στα ενδιάμεσα των απογραφών χρόνια.

την πραγματικότητα, έγινε προσπάθεια να εντοπιστεί το ποσοστό που εισπράχτηκε από το σύνολο των απαιτήσεων του Δημοσίου για το φόρο αυτό. Η διαφορά αντιπροσωπεύει την μεταφορά πόρων προς τη βιομηχανία (βλέπε πίνακα 8).

Γίνεται η υπόθεση, λόγω ανυπαρξίας άλλου κριτηρίου, ότι το ποσοστό πωλήσεων της επαρχιακής βιομηχανίας είναι ταυτόσημο με εκείνο της απασχόλησης στην επαρχιακή βιομηχανία. Το ποσοστό απαλλαγής από τον Φ.Κ.Ε. αποτελεί συνδυασμό κατά περιοχή των αναπτυξιακών νόμων που ίσχυσαν στην περίοδο. Από τα δύο αυτά δεδομένα συνάγεται ένας σταθμικός μέσος εισπραχθείς που πραγματοποιήθηκε και στη συνέχεια το ποσό του Φ.Κ.Ε. που θα εισπράττονταν χωρίς την απαλλαγή. Η διαφορά των ποσών αυτών από τα αντίστοιχα που καταβλήθηκαν προσδιορίζει το σύνολο των απαλλαγών. Τα μεγέθη είναι σημαντικά από την αρχή της περιόδου, αλλά παρουσιάζουν μεγάλους ρυθμούς αύξησης μετά το 1971 φθάνοντας από 584 εκατ. δρχ. το 1972 σε 6644 εκατ. δρχ. το 1983.

9. Επιστροφή του φόρου του Ν. 843/48.

Παρόμοια προσέγγιση υιοθετείται για τον υπολογισμό, στις επαρχιακές βιομηχανίες, των απαλλαγών από το φόρο στις αμοιβές που επέβαλε ο Ν. 843/48. Επίσης, γίνεται μια προσπάθεια εκτίμησης του ποσού του φόρου αυτού που επέστρεψε το κράτος στις βιομηχανίες της πρωτεύουσας, προκειμένου για αμοιβές που πλήρωσαν για την παραγωγή προϊόντων που έχουν εξαχθεί (βλέπε πίνακα 9).

Το φόρο στις αμοιβές υποχρεούνται να καταβάλλουν όσες επιχειρήσεις πληρώνουν εργατικά ετήσια πάνω από ένα ποσό. Κατ' εκτίμηση γίνεται η υπόθεση ότι στο φόρο αυτό, από τον οποίο απαλλάχτηκε η επαρχιακή βιομηχανία από το 1955 για να ενισχυθεί έναντι της εγκατεστημένης στην πρωτεύουσα, θα είχαν υπαχθεί το 1963 όσες επιχειρήσεις απασχολούσαν άνω των 30 εργαζομένων, το 1969 και 1973 όσες είχαν άνω των 10 και το 1978 άνω των 5 εργαζομένων.

Τα ποσοστά της επαρχιακής βιομηχανίας με βάση την απασχόληση, κατά τις βιομηχανικές απογραφές που έγιναν στα αντίστοιχα χρόνια, ήταν 40 % 46%, 49 % και 56 %. Τα ενδιάμεσα χρόνια δίνονται προσεγγιστικά. Από το συνδυασμό των δύο αυτών δεδομένων προκύπτουν τα ποσά που θα εισπράττονταν, αν δεν υπήρχε η απαλλαγή. Αφαιρώντας τα εισπραχθέντα ποσά, συνάγουμε τα ποσά της απαλλαγής στην εξεταζόμενη περίοδο. Από 24 εκ. δρχ. το 1958 αυξήθηκαν σε 215 εκ. δρχ. το 1973, για να φτάσουν 3119 εκ. δρχ., το 1983.

Οι επιχειρήσεις της πρωτεύουσας καταβάλλουν αυτόν τον φόρο, αλλά, αν κάνουν εξαγωγές, τους επιστρέφεται ποσοστό της αξίας της εξαγωγής που πράγμα-

τοποιούν (περίπου 2,7 % της αξίας). Αν υποθεθεί ότι εξαγωγές έκαναν επιχειρήσεις με 30 εργαζόμενους και άνω το 1963, 1968, 1973 και με 20 εργαζόμενους και άνω το 1978, από τις οποίες το ποσοστό που λειτουργεί στην πρωτεύουσα με βάση την απασχόληση ήταν για τα αντίστοιχα χρόνια 60%, 56%, 54% και 42% (με βάση τις απογραφές της βιομηχανίας), συνάγεται, σε συνδυασμό με τις βιομηχανικές εξαγωγές που πραγματοποιήθηκαν, το ποσό των φόρων που δεν κατέβαλαν οι βιομηχανίες. Τα ποσά, αν και μικρά στην αρχή της περιόδου διογκώθηκαν αργότερα από 94 εκ. δρχ. το 1971 σε 2372 εκ. δρχ. το 1983.

10. Επιχειρήσεις - επιδοτήσεις επιτοκίων

Από τον απολογισμό του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων εντοπίστηκαν τα κονδύλια επιδότησης των επιτοκίων δανείων, που χορηγήθηκαν προς τη βιομηχανία, καθώς και οι επιχορηγήσεις μέσω των δημοσίων επενδύσεων προς επιχειρήσεις που έχουν υπαχθεί στους τέσσερις τελευταίους αναπτυξιακούς νόμους (βλέπε πίνακα 10). Το άθροισμα των δύο μεγεθών από 2,6 εκ. το 1971 αυξήθηκε σε 160 εκ. δρχ. το 1977 και έφτασε τα 4653 εκ. δρχ. το 1983. Είναι εμφανής, από την αλματώδη αύξηση των κονδυλίων ιδίως της δεύτερης κατηγορίας, η υποκατάσταση με άμεσες επιχορηγήσεις άλλων μορφών κινήτρων και κυρίως των αφορολόγητων εκπτώσεων, που αποτέλεσαν για χρόνια την κύρια μορφή ενθάρρυνσης επενδύσεων. Η εξέλιξη αυτή διευκολύνει τη χρηματοδότηση μεγάλου μέρους αυτών των μεταβιβάσεων προς τη βιομηχανία από την ΕΟΚ - ήταν άλλωστε ο βασικότερος λόγος που υιοθετήθηκε αυτή η μορφή κινήτρων - αλλά συγχρόνως κάνει διαφανέστερο το όλο σύστημα μεταβίβασης πόρων προς τις ιδιωτικές μεταποιητικές επιχειρήσεις.

Εκτός από την επιδότηση επιτοκίου για δάνεια που συνάπτονται από τις επιχειρήσεις για πραγματοποίηση επενδύσεων έλαβε χώρα, στην εξεταζόμενη περίοδο μια πρόσθετη επιδότηση των επιτοκίων μακροπρόθεσμης χρηματοδότησης της μεταποίησης μέσω του τραπεζικού μηχανισμού. Αν ο υπολογισμός της πραγματικής επιβάρυνσης του δανειζόμενου γίνει αφαιρώντας από την ονομαστική επιβάρυνση το δείκτη τιμών χονδρικής, η διαφορά που προκύπτει δείχνει, ότι σε ορισμένα τουλάχιστον χρόνια ο επιχειρηματικός τομέας ήταν αποδέκτης πόρων απ' ευθείας από το αποταμιευτικό κοινό. Η επιδότηση αυτή υπήρξε σημαντική ιδίως στην τελευταία περίοδο με τον υψηλό ρυθμό πληθωρισμού. Μόνο το 1980 υπολογίζεται σε 16,5 δισ. δρχ¹.

1. Βλέπε Τ. Γιαννίτσης : «Η Ελληνική Βιομηχανία, Ανάπτυξη και Κρίση» 1983, σελ. 108.

11. Αυξημένες αποσβέσεις (Accelerated depreciation).

Βασικό κίνητρο στη θεωρία για την ενθάρρυνση των επενδύσεων, αλλά και στην πρακτική άλλων χωρών, αποτελούν οι αυξημένες αποσβέσεις. Είναι αποτελεσματικό μέσο μείωσης των ανεπιθύμητων παρενεργειών των φόρων πάνω στα κέρδη και γίνεται αποτελεσματικότερο όσο οι φορολογικοί συντελεστές αυξάνουν.

Ένα ενδιαφέρον χαρακτηριστικό των αυξημένων αποσβέσεων είναι, ότι κάνει περισσότερο ελκυστικά οριακά επενδυτικά προγράμματα, που συνήθως χωρίς αυτές, θα ήταν απορριπτέα από τους επενδυτές.

Αυτό συμβαίνει, γιατί οι επιπλέον αποσβέσεις αντιπροσωπεύουν πολύ μεγάλο ποσοστό των συνολικών αποδόσεων ενός παγίου στοιχείου που αποδίδει λίγο, ενώ αντιπροσωπεύουν μικρό ποσοστό ενός στοιχείου που αποδίδει πολύ. Ουσιαστικά, δηλαδή, μειώνουν σημαντικά το φόρο εισοδήματος για οριακές επενδύσεις και πολύ λιγότερο για αποδοτικές επενδύσεις και αυτή η ιδιότητα τους είναι πολύ σημαντική για να υποκινηθούν νέες επενδύσεις. Ιδιαίτερα στις υπανάπτυκτες χώρες, όπου τα επιτόκια είναι υψηλά και το κεφάλαιο σπανίζει σα συντελεστής της παραγωγής, η επιτάχυνση της απόσβεσης επενδυτικών προγραμμάτων, που επιτρέπει στις επιχειρήσεις να βασιστούν περισσότερο στην εσωτερική χρηματοδότηση, έχει ιδιαίτερα επιθυμητές επιδράσεις.

Τέλος, θα πρέπει να επισημανθεί, ότι οι αυξημένες αποσβέσεις δεν οδηγούν απλά στην αναβολή των φορολογικών εισπράξεων από το Κράτος. Αυτό συμβαίνει για ένα συγκεκριμένο πάγιο στοιχείο, για το οποίο αυξημένες εκπτώσεις τα πρώτα χρόνια ακολουθούνται από μειωμένες εκπτώσεις τα μεταγενέστερα χρόνια. Όταν όμως οι ετήσιες αποσβέσεις αυτού του παγίου στοιχείου μειωθούν κάτω από το επίπεδο των κανονικών αποσβέσεων ή μηδενιστούν, νέα πάγια στοιχεία θα έχουν δημιουργηθεί, για τα οποία θα ισχύουν αυξημένες αποσβέσεις. Αν ο συντελεστής φορολογίας και ο ετήσιος όγκος νέων επενδύσεων για αντικατάσταση και επέκταση παραμείνουν σταθεροί, η εφαρμογή αυξημένων αποσβέσεων θα προκαλέσει μια αρχική απώλεια φορολογικών εσόδων που δεν θα ανακτηθεί ποτέ¹. Αν ο όγκος των επενδύσεων αυξηθεί μέσα στο χρόνο, η συνολική απώλεια φορολογικών εσόδων, λόγω των αυξημένων αποσβέσεων, επίσης θα αυξηθεί.

Στην Ελλάδα, οι αυξημένες αποσβέσεις ίσχυσαν από πολύ νωρίς, από το 1967 όμως οι συντελεστές αυξήθηκαν σημαντικά. Θα ήταν ενδιαφέρον να προσδιορι-

1 Goode (1955), Coen (1975)

στούν οι απώλειες φορολογικών εσόδων που προέκυψαν από το κίνητρο αυτό. Οι προσπάθειες όμως για τον προσδιορισμό ενός μεγέθους που θα αντιπροσώπευε αυτή τη μεταβίβαση πόρων προς τη μεταποίηση δεν απέδωσαν, κύρια για τους παρακάτω λόγους :

α. Πολλές επιχειρήσεις παρουσίαζαν σε διάφορα χρόνια ζημιές προ αποσβέσεων που δεν τους επέτρεψαν να αξιοποιήσουν τη δυνατότητα όχι μόνο των αυξημένων, αλλά μερικές φορές και των κανονικών αποσβέσεων.

β. Έγιναν πολλές αναπροσαρμογές παγίων στη μεταποίηση στα μεταπολεμικά χρόνια, διαφοροποιώντας τις αξίες των παγίων στοιχείων και κάνοντας αδιαφανή την επίδραση των αυξημένων αποσβέσεων.

Έγινε μια επίπονη προσπάθεια, χρησιμοποιώντας αρχικά το δείγμα των επιχειρήσεων του ΣΕΒ και αργότερα ένα δείγμα 1076 συγκεκριμένων επιχειρήσεων για την περίοδο 1975 -81, να προσδιοριστεί ένας σταθμικός μέσος συντελεστής απόσβεσης των παγίων στοιχείων για τα χρόνια για τα οποία υπήρχε πληροφόρηση. Ο στόχος ήταν να υπολογιστεί το μέγεθος των αποσβέσεων που θα έπρεπε να γίνουν με τους κανονικούς συντελεστές απόσβεσης και να συγκριθεί με το μέγεθος των αποσβέσεων που τελικά υλοποιήθηκαν. Και στις δυο περιπτώσεις, για τους παραπάνω λόγους οι «κανονικές» αποσβέσεις βρέθηκαν να είναι μεγαλύτερες από εκείνες που πραγματοποιήθηκαν και δεν έγινε έτσι δυνατό να εξαχθούν κάποια συμπεράσματα για την επίδραση των αυξημένων αποσβέσεων. Θά πρεπε ίσως να εξεταστεί ένα δείγμα επιχειρήσεων μόνο κερδοφόρων, για να προσδιοριστεί η ζητούμενη επίδραση, αλλά τότε τα συμπεράσματα δεν θα είχαν εφαρμογή στο σύνολο της μεταποίησης. Ανεξάρτητα από την επίπτωση του κινήτρου σε ορισμένες επιχειρήσεις, ενδέχεται τελικά η επίδραση των αυξημένων αποσβέσεων να μην υπήρξε σημαντική για ολόκληρους κλάδους ή το σύνολο της βιομηχανίας.

12. Συνολική εκτίμηση.

Στον πίνακα 11 απεικονίζονται κατά κατηγορία οι μεταβιβάσεις πόρων προς τη μεταποίηση, όπως υπολογίστηκαν στους επί μέρους πίνακες. Σκοπός της προσπάθειας ήταν να προσδιοριστεί η συνολική τάξη μεγέθους των μεταβιβάσεων. Αρκετά κίνητρα δεν ήταν δυνατό να ποσοτικοποιηθούν από τη φύση τους, ούτε προσεγγιστικά. Ποσοτικοποιήθηκαν τα σημαντικότερα, τα οποία ήταν επίσης δεκτικά υπολογισμού. Το συνολικό ποσό των μεταβιβάσεων πόρων προς τη βιομηχανία που προέκυψε κρίνεται ιδιαίτερα σημαντικό, σε σύγκριση είτε με τα ίδια κεφάλαια της βιομηχανίας, είτε με την προστιθέμενη αξία, είτε με το

ύψος των επενδύσεων που πραγματοποιήθηκαν στην μεταποίηση κατά την αντίστοιχη χρονική περίοδο.

Οι μεταβιβάσεις πόρων που ποσοτικοποιήθηκαν αντιπροσωπεύουν το 43,5 % των επενδύσεων¹ της μεταποίησης στην περίοδο 1962- 1981 και, αν ήταν δυνατό να ποσοτικοποιηθούν οι υπόλοιπες ενισχύσεις, θα έπρεπε να συγκρίνονται σαν τάξη μεγέθους με τα ίδια κεφάλαια της μεταποίησης². Είναι επίσης σημαντική η σταθερότητα της μεταφοράς πόρων μέσω κινήτρων, σε επίπεδα άνω του 8 % της προστιθέμενης αξίας της μεταποίησης, τα τελευταία δώδεκα χρόνια³.

Σε σταθερές τιμές του 1970 οι παραπάνω σχέσεις δεν διαφοροποιούνται σημαντικά. Οι ποσοτικοποιημένες μεταβιβάσεις πόρων αντιπροσωπεύουν το 40,1 % των επενδύσεων της μεταποίησης για την περίοδο 1959- 1981 και άνω του 8% της προστιθέμενης αξίας για την περίοδο από το 1970 και μετά. Σημαντική απόκλιση εμφανίζεται στη σύγκριση με τα ίδια κεφάλαια της μεταποίησης, τα οποία το 1981 αντιπροσωπεύουν σε σταθερές τιμές το 65,9 %⁴ των μεταβιβάσεων πόρων που υπολογίστηκαν παραπάνω.

Αν επιχειρηθεί διάκριση σε τρεις χρονικές περιόδους διαπιστώνονται αποκλίσεις. Στον παρακάτω πίνακα δίνεται η σχέση της ποσοτικοποιημένης μεταφοράς πόρων προς το μεταποιητικό τομέα, με βασικά μεγέθη για τρεις χρονικές υποπεριόδους σε τρέχουσες τιμές⁵ :

Ποσοστό της μεταβίβασης πόρων	1959-67	1968-73	1974-81
Επί των επενδύσεων	32,1	34,4	47,7
Επί της προστιθέμενης αξίας	5,4	7,7	9,6
Επί της συνολικής εξωτερ. χρηματοδότησης του τομέα	7,8	8,9	8,5
Επί των κερδών του τομέα (πριν τις αποσβέσεις και την αφαίρεση των ζημιών)	63,4	47,2	60,3

1. Εθνικοί Λογαριασμοί, διάφορα χρόνια.
2. Ενδείξεις από στοιχεία ισολογισμών που δημοσιεύει ο ΣΕΒ στο δελτίο του. Τα ίδια κεφάλαια 3074 επιχειρήσεων το 1981 ήταν 223.672 εκ. δρχ.
3. Για την περίοδο 1962- 1983 οι μεταβιβάσεις πόρων φθάνουν να αντιπροσωπεύουν πάνω από το 50 % των επενδύσεων στη μεταποίηση, ενώ υπερβαίνουν το 10 % της προστεθέμενης αξίας της μεταποίησης.
4. ΣΕΒ : Η Ελληνική Βιομηχανία κατά το 1982, σελ. 67.
5. Επεξεργασία στοιχείων του πίνακα 11. Επίσης Εθνικοί Λογαριασμοί και Δελτίο της Τράπεζας της Ελλάδας, διάφορα χρόνια. ΣΕΒ : Η Ελλ. Βιομηχανία κατά το 1982.

Επίσης αν συγκριθούν αυτές οι μεταβιβάσεις πόρων με τα κέρδη του τομέα μετά την αφαίρεση των ζημιών στην περίοδο 1975- 81, συνάγεται ότι οι μεταβιβάσεις ήταν 2,19 φορές μεγαλύτερες.

Συμπερασματικά, προκύπτει ότι κατά την τελευταία περίοδο 1974-81 η ροή των μεταβιβάσεων πόρων υπήρξε σημαντικότερη από τις προηγούμενες περιόδους σε σχέση με βασικά μεγέθη της μεταποίησης, χωρίς ωστόσο να ασκήσει τις αναμενόμενες ανάλογες ευνοϊκές επιδράσεις στις επενδύσεις και στην παραγωγή της μεταποίησης.

Υπήρξε, άρα, αναμφισβήτητος μεγάλος ο όγκος των μεταβιβάσεων αυτών προς τη μεταποίηση. Τούτο δεν σημαίνει ότι η πολιτική κινήτρων ήταν αναγκαστικά εσφαλμένη σαν πολιτική προώθησης της βιομηχανικής ανάπτυξης. Είναι βέβαιο ότι κοινωνικά όσο και θεσμικά αντικίνητρα, επηρεάζουν τη βιομηχανική δραστηριότητα στην Ελληνική οικονομία. Η συχνή αλλαγή νόμων, φορολογικών και αναπτυξιακών, η συνεχής αλλαγή αντιμετώπισης των επιχειρήσεων από τον κρατικό μηχανισμό με απλές εγκυκλίους, οι γραφειοκρατικές διαδικασίες στην αντιμετώπιση βιομηχανικών θεμάτων, οι καθυστερήσεις των εκταμιεύσεων του Δημοσίου προς τις επιχειρήσεις, είτε πρόκειται για επιχορηγήσεις - επιδοτήσεις επιτοκίων, είτε για επιστροφές λόγω εξαγωγικής δραστηριότητας, η ασάφεια στην περιβαλλοντική πολιτική και το σημαντικότερο, η ανυπαρξία για το μεγαλύτερο διάστημα της εξεταζόμενης περιόδου, βιομηχανικής πολιτικής που να εφαρμόζεται με συνέπεια, είναι ορισμένα από τα σημαντικά αντικίνητρα για βιομηχανικές επενδύσεις και δραστηριότητες.

Όμως παρά τις διαπιστώσεις αυτές δεν παύει να ισχύει το παραπάνω συμπέρασμα, ότι οι μεταβιβάσεις πόρων προς τη μεταποίηση στην περίοδο που εξετάζεται ήταν ιδιαίτερα σημαντικές. Δεν θα ήταν ίσως υπερβολικός ο ισχυρισμός, ότι χωρίς τα κίνητρα που δόθηκαν και τη σχετικά άνετη χρηματοδότηση από το τραπεζικό σύστημα η ελληνική μεταποίηση μπορεί να μην υπήρχε.

Τα κίνητρα κάλυψαν τριών ειδών ανάγκες : Ενθαρρύνθηκαν σημαντικά επενδύσεις παγίων εγκαταστάσεων, μειώθηκαν τα λειτουργικά έξοδα των επιχειρήσεων και επιδοτήθηκαν οι εξαγωγές των προϊόντων. Παρόμοια πακέτα ενισχύσεων της βιομηχανίας τους υιοθέτησαν όλες οι χώρες και ιδιαίτερα οι ευρωπαϊκές. Ο όγκος των μεταβιβάσεων αυτών είναι ιδιαίτερα δύσκολο να υποβληθεί σε συγκρίσεις. Το στάδιο οικονομικής ανάπτυξης και η απόσταση από τις μεγάλες αγορές θα πρέπει επίσης να ληφθούν υπόψη.

Η επίδραση των κινήτρων στις επενδύσεις υπήρξε θετική. Η συνύπαρξη τους με τις αισιόδοξες προσδοκίες των επενδυτών, (περίοδοι 1961 - 1965 και

1969 - 73) οδήγησε στην υλοποίηση αυξημένων επενδύσεων, παγίων. Αντίθετα στην περίοδο 1974-81, αν και το μέγεθος των μεταβιβάσεων πόρων προς τη μεταποίηση αυξήθηκε, δεν είχε, την ίδια ευνοϊκή επίδραση στις επενδύσεις της μεταποίησης. Η διαπίστωση αυτή ενισχύει τη θεωρητική θέση ότι τα κίνητρα δεν αποτελούν στρατηγική μεταβλητή για την προώθηση των επενδύσεων και δρουν μόνο συμπληρωματικά¹.

Τα λειτουργικά κίνητρα ίσχυσαν σχεδόν αποκλειστικά για την επαρχία και αυξάνονταν ανάλογα με την απόσταση από το κέντρο, σε μια προσπάθεια περιφερειακής ανάπτυξης. Θα ήταν δυνατό να διατυπωθεί ο ισχυρισμός, ότι επέδρασαν σε μεγάλο βαθμό συμψηφιστικά με την απόσταση από την Αθήνα και με τα αντικίνητρα που αντιμετώπιζε η εγκατάσταση μιας επιχείρησης στην επαρχία. Ωστόσο, υπήρξαν ιδιαίτερα σημαντικά (τουλάχιστον μέχρι τα τέλη του 1982, οπότε καταργήθηκαν μερικά), ώστε να μην μπορούν να καλυφτούν σαν τάξη μεγέθους από αυτό το επιχείρημα.

Οι εξαγωγές βιομηχανικών προϊόντων αυξήθηκαν παράλληλα με τα εξαγωγικά κίνητρα και απόκτησαν σημαντικότητα από το 1969 και μετά, φτάνοντας από 10,2 % στο σύνολο των εξαγωγών το 1965 στο 33,5 % το 1969 και στο 64,2 % το 1982. Τα προϊόντα αυτά, ιδίως τα τελικά καταναλωτικά, μειονεκτούσαν στο σχεδιασμό τους και η προώθηση τους στις ξένες αγορές υπήρξε ατελής. Ακόμη οι περισσότερες από τις εξαγωγικές βιομηχανίες καταναλωτικών προϊόντων κάλυψαν οριακές ανάγκες της διεθνούς αγοράς. Η χαμηλή τιμή των προϊόντων υπήρξε το βασικό διαπραγματευτικό όπλο των εξαγωγών και ήταν συνισταμένη της χαμηλής συγκριτικά τιμής της εργασίας και της επιχορήγησης ουσιαστικά της τιμής των εξαγόμενων προϊόντων με τα κίνητρα. Είναι πολύ πιθανόν ότι σε λίγα προϊόντα αυτές οι επιστροφές, που ήταν σημαντικές, παρέμειναν στις επιχειρήσεις. Στις περισσότερες περιπτώσεις επιδότησαν το ήδη χαμηλό ή ίσως ανύπαρκτο περιθώριο κέρδους της εξαγωγικής επιχείρησης, για να επιτευχθεί η εξαγωγή.

Η επιτυχία ή όχι ενός συστήματος κινήτρων εξαρτάται από το περιβάλλον μέσα στο οποίο λειτουργεί. Ο μεταπρακτικός χαρακτήρας της ελληνικής οικονομίας, ο οποίος εξακολούθησε να είναι έντονος και μεταπολεμικά, ασφαλώς άσκησε διαβρωτική επίδραση στην προσπάθεια για παραγωγικές επενδύσεις και υποβάθμισε την αποτελεσματικότητα των κινήτρων και της πιστωτικής πολιτικής. Η βιομηχανική παραγωγή υπήρξε προτεραιότητα της Κυβερνητικής πολιτικής,

1. Υπάρχει σημαντική βιβλιογραφία για την επίδραση των κινήτρων στις επενδύσεις και την παραγωγή της μεταποίησης (βλέπε Μ. Ξανθάκη, «Προβλήματα Χρηματοδότησης της Ελ-

ΠΙΝΑΚΑΣ 1. ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΠΑΛΛΑΓΕΣ Α.Ε. ΛΟΓΩ ΚΙΝΗΤΡΩΝ ΣΤΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ (τρ

	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	
1. Αριθμός Α.Ε.	551	603	629	738	880	972	1022	1047	1101	1128	1230	1251	1361	1437	1728	1849	1984	18	
2. Συν. Καθ. εισόδ. μετά τη φορολ. αναμόρφωση	692	805	1077	1266	1514	1840	2240	2489	2977	2997	3949	5402	7383	9173	12340	20505	19361	188	
3. Αριθμός Βιομηχ. Α.Ε.	194	221	220	254	295	313	343	342	373	376	397	400	487	489	608	609	731	5	
4. Συνδ. Καθ. Εισόδ. μετά τη φορ. αναμόρφωση στη βιομηχανία	262	352	546	552	684	835	1010	1121	1488	1400	1710	2604	4170	4074	5702	9645	10617	72	
5. Απαλλασσόμενο ποσό για όλες τις ημεδαπές Α.Ε.	42	62	113	167	207	254	319	354	477	574	928	1698	3024	3835	4157	5377	6353	44	
6. Απαλλασ. ποσό για τις βιομηχανικές Α.Ε.	40	60	106	143	183	219	293	321	429	489	807	1445	2607	2608	3564	4526	5324	33	
7. Λόγος 6/4	15,3 %	17,0	19,4	25,9	26,7	26,2	29,0	28,6	28,8	34,9	47,2	55,5	62,5	64,0	62,5	46,9	50,1	46	
8. Λόγος 6/5	95,2 %	96,7	93,8	85,6	88,4	86,2	91,8	90,7	89,9	85,2	87,0	85,1	86,2	68,0	85,7	84,2	83,8	74,	
9. Φορολ. συντ/στής καθ. εισόδ. ημεδαπών Α.Ε.	35 %	35	35	35	35	35	35	35	35	35	35	35	35	35	35	35	40	4	
10. Απωλεσθείς φόρος λόγω κινήτρων βιομ.	14,0	21,0	37,1	50,1	64,1	76,7	102,6	112,4	150	171	282	506	912	913	1247	1584	2130	133	
11. ΟΓΑ επί φόρου (15 %)	2,1	3,1	5,6	7,5	9,6	11,5	15,4	16,9	22,5	25,6	42,4	75,9	137	137	187	238	319	20	
12. Συνολική μεταφορά πόρων από φορολογικές απαλ/γές για τις βιομ. Α.Ε. (εκ. δρχ.)	16	24	43	58	74	88	118	129	173	197	324	582	1049	1050	1434	1822	2142	154	
13. Φόρος βιομηχ. που καταβλήθηκε	47	63	79	72	77	98	108	117	176	138	92	94	109	109	162	923	832	59	
14. Λόγος 13/4	17,9	17,9	14,5	13,0	11,3	11,7	10,7	10,4	11,8	9,9	5,4	3,6	2,6	2,7	2,8	9,6	7,8	8,	
15. Λόγος 13/12	2,94	2,63	1,84	1,24	1,04	1,11	0,92	0,91	1,02	0,70	0,28	0,16	0,10	0,10	0,11	0,51	0,39	0,3	
16. % των απαλ/γών που δόθηκε σε επιχειρήσεις της Πρωτεύουσας	40,4	40,3	71,1	88,0	78,0	83,0	83,4	83,7	83,2	82,2	86,0	91,8	88,3	91,5	84,8	80,3	84,8	77,3	
17. Εταιρίες με κέρδη άνω των 5 εκ. ημεδαπές Α.Ε. (αριθμός)	30	44	51	66	31	95	118	127	167	180	224	276	316	371	530	697	737	618	
18. % του 17 στο σύνολο που πήρε απαλ/γές			1,7	6,9	7,8	3,2	9,1	10,1	10,8	13,6	14,6	16,5	19,5	21,1	16,2	19,4	22,6	21,2	18,4
19. % απαλ/γών που πήραν οι άνω των 5 εκ. Α.Ε.			20,0	58,7	55,8	31,7	63,0	61,6	66,1	73,0	77,4	79,4	88,3	91,9	89,2	90,3	91,0	93,0	70,7

Πηγή : ΕΣΥΕ, Στατιστική του δηλωθέντος εισοδήματος νομικών προσώπων και της φορολογίας αυτού, 1959 – 1983.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2. : Συσχετισμός Μεταβολών Παγίων και Αφορολόγητων Αποθεματικών των Επιχειρήσεων των Ομάδων Α και Β (1975-81).

ΚΛΑΔΟΣ	Μεταβολή Παγίων 1975-81 (τρ. εκ. δρχ.)			Μεταβολή Αφορ. Αποθεμ/ών 1975-81 (τρ. εκ. δρ.)			Σχέση 6/3
	Δείγμα (Α)	Δείγμα (Β)	Β/Α	Δείγμα (Α)	Δείγμα (Β)	Β/Α	
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	
20	22.297,7	5.780,7	0,259	3.376,0	1.417,4	0,420	1,621
21	10.698,5	8.511,0	0,796	1.116,5	119,5	0,107	00,134
22	2.569,6	2.569,6	1,000	604,0	604,0	1,000	1,000
23	38.374,7	19.755,6	0,515	2.898,0	1.016,8	0,351	0,681
24	1.555,9	566,0	0,364	440,7	328,6	0,746	2,048
25	4.621,5	3.642,8	0,788	714,2	624,0	0,874	1,109
26	522,2	372,7	0,714	130,3	113,4	0,870	1,219
27	13.295,8	11.612,1	0,873	48,2	-388,7	-8,064	-9,237
28	1.605,1	689,6	0,430	69,8	4,8	0,069	0,160
29	541,9	450,8	0,832	212,6	205,9	0,968	1,164
30	8.471,3	4.690,8	0,554	1.105,9	742,8	0,672	1,212
31	23.479,4	14.178,4	0,604	2.375,7	2.007,8	0,845	1,399
32	14.412,8	14.378,7	0,998	995,9	991,3	0,995	0,997
33	40.525,5	32.060,2	0,791	2.044,9	1.437,0	0,703	0,888
34	34.443,4	31.297,3	0,909	954,1	1.069,3	1,121	1,233
35	26.904,4	17.105,9	0,636	12.519,5	10.659,6	0,851	1,339
36	1.273,9	717,3	0,563	107,4	64,2	0,598	1,062
37	5.997,9	2.910,6	0,485	188,0	-35,8	-0,190	-3,926
38	15.772,9	11.259,7	0,714	3.150,6	3.211,0	1.019	1.427
39	592,4	442,5	0,747	18,8	-2,1	-0,112	-0,150
(20-29)							
+39	96.675,3	54.393,8	0,563	9.359,1	4.043,6	0,432	0,767
30-38	171.281,6	119.054,9	0,695	23.442,0	20.147,2	0,859	1,236
20,23,							
31, 33,	174.893,5	107.795,8	0,616	14.799,3	10.159,3	0,686	1,114
34, 38							
20-39	267.956,9	183.348,7	0,684	32.801,1	24.190,8	0,737	1,078

Πηγή : Δείγμα από ΣΕΒ 1076 επιχειρήσεων, 1975-81

Α: Το σύνολο του δείγματος

Β: Δείγμα 100 επιχειρήσεων (οι 5 μεγαλύτερες του κλάδου)

ΠΙΝΑΚΑΣ 3 : ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΠΑΛΛΑΓΕΣ ΛΟΓΩ ΚΙΝΗΤΡΩΝ ΣΤΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ (ΠΛΗΝ Α.Ε.) σε ε

	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977
A. Φορολογικές Απαλλαγές 1 των Α.Ε.	40	60	106	143	183	219	293	321	429	489	807	1445	2607	2608	3564	4526	5324	3347	3811
B. Φορολογικές Απαλλαγές εταιρειών πλην Α.Ε. (10 % του Α)	4	6	11	14	18	22	29	32	43	49	81	144	261	261	356	453	532	335	381
Γ. Μεταφορά Πόρων (22 % του Β συν. 10 %)	1	1,5	3	3	4	5	7	8	10	12	20	35	63	63	86	110	129	81	91

Πηγή : ΕΣΥΕ, Στατιστική του δηλωθέντος εισοδήματος νομικών προσώπων και της φορολογίας αυτού, 1959 – 83 και υπολογισμοί και εκτιμήσεις

1. Βλέπε Πίνακα 1.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4 ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΠΟΡΩΝ ΛΟΓΩ ΝΟΜΟΘΕΤΗΜΕΝΩΝ ΑΠΑΛΛΑΓΩΝ ΑΠΟ ΤΕΛΩΝΕΙΑΚ
(ΜΗ ΕΙΣΠΡΑΧΘΕΝΤΕΣ ΔΑΣΜΟΙ ΚΑΙ ΦΟΡΟΙ, ΕΠΙ ΔΑΣΜΩΝ), σε τρεχ. εκ. δρχ.

	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975
Βιομηχανία	148,0	125,5	274,2	332,9	507,5	560,0	518,3	1297,3	1805,0	1256,8	717,0	842,1	1060,6	1343,8	1909,2	2278,0	2857,0	1670,0
Βάσει του ΝΔ. 2687/53	0,2	1,1	5,7	3,2	13,2	26,5	94,7	322,0	157,5	117,5	59,8	227,0	158,4	111,9	142,1	225,9	118,0	25,8
ΣΥΝΟΛΟ	148	127	280	336	521	586	613	1619	1962	1374	777	1069	1219	1456	2051	2504	2975	1696

Πηγή : ΕΣΥΕ : Επετηρίς Δημόσιων Οικονομικών 1959 – 81. Για τα χρόνια 1980 και μετά αδημοσίευτα στοιχεία του Υπ. Οικονομικών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5 : ΕΠΙΣΤΡΟΦΕΣ ΑΧΡΕΩΣΤΗΤΩΣ ΚΑΤΑΒΛΗΘΕΝΤΩΝ - ΕΠΙΔΟΤΗΣΗ ΕΞΑΓΩΓΩΝ
(τρέχ. εκ δρχ.)

	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976
A. 1. Επιστροφή δασμών				24	33	30	49	55	74	73	113	92	137	265	279	286	386	286
2. Επιστροφή της μέσης φορολ. επιβάρυνσης εγχωρίως παραγομένων προϊόντων (226/69)												84	175	392	574	774	1063	1233
3. Επιστροφή εισπράξεων υπέρ ΟΓΑ															3	2	5	4
4. Καταβολή πρόσθετου ποσού σε εξαγωγείς εμπορευμάτων (230/73)															108	223	21	1
ΣΥΝΟΛΟ του Α.				24	33	30	49	55	74	73	113	176	312	657	964	1285	1475	1523
B. Επιστροφή διαφοράς τόκων εκ της εφαρμογής ειδικών επιτοκίων επί του εξαγωγικού εμπορίου (N.E. 1574/70)														868	1363	2031	2962	3960
Γ. % βιομηχανικών εξαγωγών/συνολικές εξαγωγές ¹	4,0	4,9	4,7	6,1	5,2	6,9	10,2	14,1	18,5	25,3	33,5	37,0	34,5	39,9	42,5	54,9	52,7	55,3
Δ. Μεταφορά πόρων στη βιομηχανία ² από Α (Α επί Γ)				1	2	2	5	8	14	18	38	65	108	262	410	705	777	800
Μεταφορά πόρων στη βιομηχανία από Β ³														781	1227	1828	2665	3564

Πηγή : Υπουργείο Οικονομικών : Απολογισμός Εσόδων - Εξόδων του Κράτους, έτη 1959 ως 1981
Τράπεζα της Ελλάδας : δημοσιεύτα στοιχεία για την 1574/70.

1. Στοιχεία από το Μηνιαίο Στατιστικό Δελτίο της Τράπεζας της Ελλάδας.

2. Το ποσοστό των επιδοτήσεων στις βιομηχανικές εξαγωγές πιθανότατα θα πρέπει να είναι σημαντικά μεγαλύτερο από την ποσοστιαία συμμετοχή τους στις εξαγωγές, λόγω υψηλότερης προστιθέμενης αξίας. Από έλλειψη όμως στοιχείων είναι προτιμώτερη η υποεκτίμηση της επιδότησης αντί να γίνουν πρόσθετες υποθέσεις.

3. Θεωρούμε ότι η επιστροφή διαφοράς τόκων της απόφασης 1574/70 της Ν.Ε., αφορά τη βιομηχανία σε ποσοστό τουλάχιστον 90 % σύμφωνα με εκτιμήσεις της αρμόδιας υπηρεσίας που χειρίζεται το θέμα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6. ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΩΝ 1-4 % ΤΩΝ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΕΣ ΕΞΑΓΩΓΕΣ

	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975
Βιομηχ. εξαγωγές υπαγόμενες στο 1 % (\$ mil.)	6,2	8,5	10,2	11,1														
Βιομηχ. εξαγωγές υπαγόμενες στο 4 % (\$ mil.)					14,8	15,3	21,4	33,8	56,7	83,8	117,7	177,4	226,6	215,5	333,9	543,1	975,0	1069,2
Βιομηχ. εξαγωγές υπαγόμενες στο 3 % (\$ mil.)																		
Εξαιρούμενα της φορολογίας έσοδα από εξαγωγές εκ. τρεχ. δρχ.)	1,86	2,55	3,1	3,3	17,8	18,4	25,7	40,6	68,0	100,1	141,2	212,9	271,9	258,6	400,1	651,7	1170	1369
Μη καταβληθέντες φόροι των Α.Ε.	0,5	0,6	0,8	0,8	4,4	4,5	6,3	9,9	16,7	24,5	34,6	52,2	66,6	63,4	98,0	159,7	286,7	383,3
Μη καταβληθέντες φόροι λοιπών εταιρειών (22 % του 30 %)	0,1	0,2	0,2	0,2	1,2	1,2	1,7	2,7	4,5	6,6	9,3	14,1	17,9	17,1	26,4	43,0	77,2	90,3
Σύνολο Μεταφοράς Πόρων (εκ. δρχ.)	0,6	0,8	1,0	1,0	5,6	5,7	8,0	12,6	21,2	31,1	43,9	66,3	84,5	80,5	124,4	202,7	363,9	473,6

Πηγή : Μηνιαίο Στατιστικό Δελτίο της Τρ. Ελλάδας (1958 ως 1981). Το \$ υπολογίστηκε με 30 δρχ. ως το 1974, 32 το 1975, 37 για το 1976-79, 43 το 1980, 58 το 1981, 67 το 1982, 88 το 1983.

Υποθέτουμε ότι εξαγωγές έκαναν βιομηχανικές επιχειρήσεις που απασχολούν 20 άτομα και άνω. Απ' αυτές το 70 % περίπου έγινε από Α.Ε. (απογραφή βιομηχ. κατ/των 1978) με συντελεστή φόρου 35 % μέχρι το 1974, 40 % μέχρι και το 1981 και 45 % μετά. Το υπόλοιπο πραγματοποιήθηκε από άλλες εταιρείες και φυσικά πρόσωπα που υποθέτουμε ότι φορολογούνται με τον οριακό συντελεστή του εμποροβιομηχανικού εισοδήματος (12-18 %, έστω κατά μέσο όρο 15 %, αλλά αν προστεθούν οι απαλλαγές, οι οποίες μείωσαν τη φορολογική κλίμακα, ο συντελεστής φθάνει περίπου το 22 %). Οι υπολογισμοί υποεκτιμούν την απώλεια στο μέτρο που η συμμετοχή των Α.Ε. στις εξαγωγές είναι μεγαλύτερη από τη συμμετοχή τους στο κομμάτι της βιομηχανίας που απασχολεί 20 άτομα και άνω. Απ' την άλλη υπάρχουν εξαγωγικές μονάδες, ιδίως τα τελευταία χρόνια, που δεν εκπίπτουν το ευεργέτημα επειδή δεν έχουν κέρδη. Προσεγγιστικά υποθέτουμε ότι οι αποκλίσεις αυτές συμψηφίζονται.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7. ΑΠΑΛΛΑΓΕΣ ΑΠΟ Ι.Κ.Α. ΛΟΓΩ ΚΙΝΗΤΡΩΝ (εκ. δρχ.)

	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976
Εβδομαδιαία αμοιβή εργάτη ¹	365	409	443	494	555	597	659	712	765	844	955	1220	1481	1866
Ετήσια αμοιβή (επί 60 εβδ.)	21900	24540	26580	29640	33300	35820	39540	42720	45900	50640	57300	73200	88860	111960
Μεταβολή στην απασχόληση (νησιά πλην Εύβοιας) ⁴								474	948	1423				
								Περιοχή Δ			2607	2607	2607	2607
Μεταβολή στην απασχόληση (υπόλοιπη χώρα + Εύβοια) ^{2,3}		1750	3500	5250	7000	8750	10500	42161	73822	105483				
								Περιοχή Γ			11393	11393	11393	11393
Μεταβολή στην απασχόληση Περιοχή Γ (1973 και μετά)											3207	6414	9621	12828
Μεταβολή στην απασχόληση Περιοχή Δ (1973 και μετά)											2526	5052	7578	10104
Απαλλασσόμενο ποσό 20 %								1,2	2,6	4,3	17,9	22,9	27,8	35,0
10 %		1,3	2,8	4,7	7,0	9,4	12,5	54,0	101,6	160,2	39,2	50,0	60,7	76,5
Περιοχή Γ 20 %											11,0	28,2	51,3	86,2
» Δ 40 %											17,4	44,4	80,8	135,7
Συνολικό απαλλασσόμενο Ποσό ⁵		1,3	2,8	4,7	7,0	9,4	12,5	55,2	104,2	164,5	85,5	145,5	220,6	333,4

Πηγή : ΕΣΥΕ : Απασχόληση και αμοιβή εργασίας. Απογραφές βιομηχανίας 1963, 1969, 1973, 1978. Επεξεργασία στοιχείων που αφορά τη μεγάλη βιομηχανία (κατ/τα άνω των 10 απασχολουμένων). Τα προ του 1963 δεν υπολογίζονται από έλλειψη στοιχείων και γιατί δεν είναι σημαντικά. Δεν λαμβάνεται υπόψη ο 289/76 αν και έδινε απαλλαγές από εισφορές και για την κατασκευή του κτιρίου, επειδή απέδωσε μετά το 1980, και οριακά.

Παρατηρήσεις : 1. Εξισώνονται όλες οι αμοιβές υπαλλήλων-εργατών προς τα κάτω με τις μέσες εβδομαδιαίες αμοιβές των εργατών.

Οι εργάτες στην περίοδο που εξετάζεται αποτελούσαν το 70 - 80 % των απασχολουμένων στη βιομηχανία.

Οι αμοιβές είναι οι προβλεπόμενες από τις συλλογικές συμβάσεις.

2. Η μεταβολή στην απασχόληση θεωρείται ότι προήλθε από επενδύσεις που έχουν υπαχθεί στα κίνητρα (Ν. 3213/55 και Ν. 1377/73). Η διαφορά μεταξύ απογραφών κατανέμεται ομαλά στα ενδιάμεσα χρόνια, διαιρώντας την με τον αριθμό τους. Το 1973 καταργήθηκε ο Ν. 3213/55 και όσες επιχειρήσεις είχαν υπαχθεί σ' αυτόν εξακολούθησαν να απολαμβάνουν τη μείωση των εισφορών, εφόσον βρίσκονταν στις περιοχές Γ και Δ.

3. Οι εισφορές εργοδοτών-εργαζομένων υπολογίζονται στο 30 % της αμοιβής για όλη την περίοδο.

4. Νησιά πλην Εύβοιας: 1963 - 69 μηδέν, 1969 - 73, 1423 : 3 = 474 άτομα μεταβολή κάθε χρόνο

Λοιπή Ελλ άδα και Εύβοια : 1963-69, 10498:6 = 1750 1969-73, 94983:3 = 31661

Περιοχή Γ 1973-78, 19243:6 = 3207

Περιοχή Δ 1973-78, 15154:6 = 2526

5. Δεν υπολογίζεται η επίδραση του ΝΔ 2861/54, αρθρ. 5 (πλήρης απαλλαγή από εισφορές εργοδοτών προς ΙΚΑ για εξαγόμενα προϊόντα), γιατί η εφαρμογή του φαίνεται ότι ήταν περιορισμένη).

6. Για το 1979 και μετά υποθέτουμε ότι υπήρξε η ίδια μεταβολή στην απασχόληση.

ΠΙΝΑΚΑΣ 8 : ΑΠΑΛΛΑΓΗ ΠΟΣΟΣΤΟΥ ΦΚΕ ΕΠΑΡΧΙΑΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ -- ΒΙΟΤΕΧΝΙΑΣ (τρέχ. εκκ.)

	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975
Δηλωθέντα φορολογητέα έσοδα	7330	7249	8072	8596	9986	11232	12000	14693	16650	17401	21310	25048	25968	28948	38381	58720	70243	76286
Καταβληθείς ΦΚΕ	311	310	346	376	424	507	584	659	919	1000	1203	1302	1516	1663	2223	3054	3408	4807
Ποσοστό επαρχιακ. Βιομηχαν. με βάση την απασχόληση ¹	58	58	55	55	53	53	53	51	49	47	47	48	48	50	52	52	54	56
Απαλλασσόμενο ποσοστό του ΦΚΕ ²	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	40	40	40	40
Σταθμικός Μέσος Είσπραξης ³	82,6	82,6	83,5	83,5	84,1	84,1	84,7	85,3	85,9	85,9	85,6	85,6	85,0	85,0	79,2	79,2	78,4	77,6
ΦΚΕ που θα εισπράττονταν χωρίς την απαλ/γή	376	375	414	450	504	603	694	778	1077	1164	1400	1521	1771	1956	2807	3856	4347	6195
Μεταφορά πόρων	65	65	68	74	80	96	110	119	158	164	197	219	255	293	584	802	939	1388

Πηγή : ΕΣΥΕ : Στατιστική Επετηρίς Δημοσίων Οικονομικών Για τα έτη 1981 - 84
αδημοσίευτα στοιχεία του Υπουργείου Οικονομικών.

1. Απογραφές βιομηχανικών κλάδων κατ/των 1958, 1963, 1969, 1978. Τα ενδιάμεσα χρόνια προσεγγιστικά. Μετά το 1978 δεν έγινε απογραφή.
2. Αναπτυξιακοί νόμοι 2176/52, 1078/71, άρθρ. 9. (Ν.Δ. 1312/72 άρθρ. 8 και Ν.Δ. 1377/73, άρθρ. 11), Ν.Δ. 289/76.
3. Το 30 % του 58 % που είναι το ποσοστό της Επαρχίας δεν εισπράχτηκε. Άρα εισπράχτηκε το 82,6 % του φόρου.

ΠΙΝΑΚΑΣ 9 : ΑΠΑΛΛΑΓΗ ΑΠΟ ΤΟΝ 843/48 ΤΩΝ ΕΠΑΡΧΙΑΚΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΞΑΓΩΓΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ (ΤΗΣ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ), τρεχ. εκατ. δρχ.

	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976
Εισπραχθέντα ποσά	44	50	53	58	63	70	78	90	105	121	122	140	158	180	206	253	345	382	411
Ποσοστό επαρχίας με βάση την απασχόληση ¹	35	35	35	40	40	40	40	42	44	44	44	44	44	46	46	46	48	50	50
Ποσό που θα εισπράττονταν χωρίς την απαλλαγή	68	77	82	97	105	117	130	155	187	216	218	250	282	333	381	468	663	764	844
A. Διαφορά. Μεταφερόμενοι Πόροι.	24	27	29	39	42	47	52	65	82	95	96	110	124	153	175	215	318	382	462
Βιομηχανικές εξαγ. (εκ. δρχ.)	186	255	306	333	444	456	642	1014	1701	2514	3531	5322	6798	6465	10017	16293	29250	34214	40000
Ποσοστό Πρωτεύουσας με βάση την απασχόληση ²	65	65	65	60	60	60	60	60	58	58	56	56	56	54	54	54	52	50	50
B. Επιστροφή 843/48 (περίπου 2,7 % των εξαγωγ.)	3	4	5	5	7	7	10	16	27	39	54	80	103	94	146	238	411	462	500
Σύνολο A+B	27	31	34	44	49	54	62	81	109	134	150	190	227	247	321	453	729	844	962

Πηγή : Απολογισμός των Εσόδων και Εξόδων του Κράτους, 1958-1983. Για την περίοδο 1965-69 αδημοσίευτα στοιχεία του Γεν. Λογιστηρίου του Κράτους.

1. Το φόρο του 843/48 υποχρεούνται να καταβάλλουν όσοι πληρώνουν εργατικά άνω των 400.000 ετήσια. Έγινε αναπροσαρμογή στις 800.000 το χρόνο το 1982 και στις 1.100.000 το 1984. Κατ' εκτίμηση συνάγεται ότι για το 1963 συμπεριλήφθηκαν στο φόρο επιχειρήσεις που απασχολούσαν άνω των 30 εργαζομένων, το 69 και 73 άνω των 10 και το 78 άνω των 5 εργαζομένων. Τα αντίστοιχα ποσοστά της επαρχίας στο σύνολο με βάση την απασχόληση ήταν 40%, 46%, 49% και 56% (Απογραφές βιομηχανίας στα αντίστοιχα χρόνια). Τα ενδιάμεσα χρόνια δίνονται προσεγγιστικά.

2. Στις εξαγωγικές επιχειρήσεις της Πρωτεύουσας επιστρέφεται ο φόρος αυτός. Προσεγγιστικά μπορούμε να τον υπολογίσουμε υποθέτοντας ότι εξαγωγές έκαναν επιχειρήσεις με 30 εργαζόμενους και άνω το 1963, 1969 και 1973 (στην Πρωτεύουσα το 60%, 56% και 54% των εξαγωγών αντίστοιχα όπως προκύπτει από τις απογραφές της βιομηχανίας) και το 1978 επιχειρήσεις με 20 εργαζόμενους και άνω (στην Πρωτεύουσα το 42%). Η ισοτιμία που χρησιμοποιείται δίνεται στον Πίνακα 6.

ΠΙΝΑΚΑΣ 10 : ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983
A. Επιδότηση επιτοκίων	3,3	9,4	17,5	24,8	81,5	91,0	195,2	178,1	248,7	668,8	688,5	820,3	91,6
Επιδότηση προς τη βιομηχανία 1	2,6	7,5	14,0	19,8	65,2	72,8	156,2	142,3	199,0	535,0	550,8	656,2	73,2
B. Επιβάρυνση δημοσίων επενδύσεων από επιχορηγήσεις του :													
N. 289/76							4,4	4,9	89,7	381,7	733,3	1254,9	1988,1
N. 849/78									8,6	776,6	1175,8	333,9	58,4
N. 1116/81											399,8	1402,0	1486,7
N. 1262/82											-	19,4	2192,3
Σύνολο του B.							4,4	4,9	98,3	1158,3	2308,9	3010,2	5725,5
Επιδότηση προς τη βιομηχανία 1							3,5	3,9	78,6	926,6	1847,1	2408,2	4580,4

Πηγή : Απολογισμός Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων, Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, διάφορα χρόνια.
 1. Το ποσοστό της βιομηχανίας στις υπαγωγές στους νόμους κυμαίνεται από 72 % στον 289/76, μέχρι άνω του 90 % για τον 849/78 και 87 % για τον 1116/81.
 Εδώ υιοθετείται ενιαίο ποσοστό 80 %.

ΠΙΝΑΚΑΣ 11 : ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΠΟΡΩΝ ΠΡΟΣ ΤΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΚΙΝΗ

	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	
A. Φόροι-Δασμοί																				
Φορολογικές απαλ/γές των Α.Ε. ¹	16	24	43	58	74	88	118	129	173	197	324	582	1049	1050	1434	1822	2142	1540	1779	
των ΜΗ Α.Ε. ²		1	1	3	4	5	7	8	10	12	20	35	63	63	86	110	129	81	94	
Τελωνειακές απαλ/γές ³																				
Δασμολογ. απαλλαγές και Απαλ/γές του 2687/53	126	274	333	507	560	518	1297	1805	1257	717	842	1061	1344	1909	278	2857	1670	1548	1554	
ΣΥΝΟΛΟ του Α.	144	305	382	581	665	706	1744	2100	1558	986	1413	1836	2568	3164	4024	4907	3967	3234	3506	
B. Επιδότηση εξαγωγών																				
Επιστροφή του 843/48 ⁸	4	5	5	7	7	10	16	27	39	54	80	103	94	146	238	411	462	567	619	
Επιστροφή διαφ. τόκων (1574/70) ⁴													781	1227	1828	2665	3564	4803	6115	
Επιστροφή δασμών και χαρτοσήμου (226/69) ⁴				1	2	2	5	8	14	18	38	65	108	262	410	705	777	847	1114	
Απαλ/γές από φόρο 1-4 % ⁵	0,6	1	1	6	6	8	13	21	31	44	66	84	81	124	203	364	474	632	540	
ΣΥΝΟΛΟ του Β.	5	6	6	14	15	20	34	56	84	116	184	252	1064	1759	2679	4145	5277	6849	8388	
Γ. Λειτουργικά κίνητρα																				
Μείωση Ι.Κ.Α. ⁶						1	3	5	7	9	12	55	104	165	86	145	221	333	462	
Μείωση Φ.Κ.Ε. ⁷	65	68	74	80	96	110	119	158	164	197	219	255	293	584	802	939	1388	1706	2431	
Μη καταβολή 843/48 ⁸	27	29	39	42	47	52	65	82	95	96	110	124	153	175	215	318	382	490	689	
ΣΥΝΟΛΟ του Γ.	92	97	113	122	143	163	187	245	266	302	341	434	550	924	1103	1402	1991	2529	3582	
Επιδότησεις επιτοκίων ⁹ Επιχορηγήσεις των αναπτ. Νόμων (289/76, 849/78, 1116/81, 1262/82) ⁹													3	7	14	20	65	73	156	
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ		241	408	501	717	823	889	1965	2401	1908	1404	1938	2522	4185	5854	7820	10474	11300	12685	15635

Πηγή : 1. Πίνακας 1.
2. Πίνακας 2.
3. Πίνακας 3.
4. Πίνακας 4.

5. Πίνακας 5.
6. Πίνακας 6
7. Πίνακας 7
8. Πίνακας 8.

9. Πίνακας 9.
10. Υπολογισμός κατά προσέγγιση.

αλλά ο επιχειρηματίας δρούσε μέσα σε διαφορετικού τύπου παραγωγικές σχέσεις. Δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις, ιδίως στη βιομηχανία καταναλωτικών προϊόντων, όπου η μεταποιητική δραστηριότητα δημιουργήθηκε για να ενισχύσει και συμπληρώσει την ήδη υπάρχουσα εμπορική δραστηριότητα ή τις εισαγωγές, σε μια προσπάθεια μείωσης του κόστους ή καθετοποίησης του κυκλώματος μέχρι τον καταναλωτή ή δημιουργίας αποδεκτού από το πιστωτικό σύστημα αναλήπτη χορηγήσεων.

Ακόμη η έλλειψη αισιόδοξων προοπτικών μετά το 1974 για την εξέλιξη της ελληνικής βιομηχανίας και οι προβληματισμοί που δημιουργήθηκαν από τη διεθνή οικονομική κρίση συνέτειναν στη στασιμότητα των επενδυτικών πρωτοβουλιών. Η γενναιοδωρία του Κράτους με τη μορφή κινήτρων και μάλιστα γενικής μορφής δεν ήταν δυνατό να αντιστρέψει τη δυσμενή πορεία.

ληνικής Μεταποίησης», 1984, κεφάλαιο 5) Οι προσπάθειες των ερευνητών στηρίχθηκαν στις θεωρίες επενδυτικής συμπεριφοράς, δηλαδή στις διάφορες εκφράσεις του επιταχυντή και στην κλασική προσέγγιση με κύριο εκπρόσωπο τον Jorgsnssoa. Αλλά υποδείγματα στηριγμένα στον επιταχυντή (Eisner, 1960 και μεταγενέστερα) δεν εξετάζουν ιδιαίτερα τις τιμές των συντελεστών της παραγωγής, με αποτέλεσμα να μην προσφέρονται για την εκτίμηση των επιδράσεων των κινήτρων. Από την άλλη το υπόδειγμα του Jorgenson (1963 και μεταγενέστερα) χωλαίνει σοβαρά στην εκτίμηση της πραγματικότητας, γιατί κάνει πολύ περιοριστικές υποθέσεις (ανταγωνισμός, συναρτήσεις παραγωγής Cobb - Douglas, εκθετική απόσβεση του κεφαλαιουχικού εξοπλισμού, σταθερός προτόκων ρυθμός προεξόφλησης) και γιατί συνεξετάζει το κόστος του κεφαλαίου με τον επιταχυντή, αδυνατώντας, έτσι να μετρήσει ανεξάρτητα την επίδραση των τιμών των συντελεστών. Προσπάθεια εφαρμογής του υποδείματος αυτού με προσαρμογές στην ελληνική περίπτωση έγινε από Ν. Μανασσάκη (1978 και 1982). Σημαντική ήταν επίσης η συμβολή στο θεωρητικό πρόβλημα μεταξύ άλλων των Bischoff (1969), Koyck (1954), Coen (1968), Taubman & Wales (1969), Boadway (1978), Feldstein & Flemming (1971), King (1972).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. ΚΕΠΕ (1967), «Η Αποτελεσματικότητα των Φορολογικών Κινήτρων εν Ελλάδι και προτάσεις δια την Μεταρρύθμισιν αυτών», Επιμέλεια Γ. Βλαχοπαπαδόπουλου, Αθήνα.
2. ΚΕΠΕ (1980), «Το σύστημα Κινήτρων Περιφερειακής και Οικονομικής Ανάπτυξης», Αθήνα.
3. Μανασσάκη Ν. (1978), «Επενδυτικά Κίνητρα και η Συνάρτηση των Επενδύσεων στην Ελληνική Βιομηχανία», Σπουδαί Τόμος ΚΗ', τεύχος 4, σελ. 787- 812.
4. Μανασσάκη Ν. (1982), «Επενδύσεις και χρηματοδότηση της Ελληνικής Βιομηχανίας» στο «Η Ελληνική Βιομηχανία», έκδοση της Τράπεζας της Ελλάδας, Αθήνα, σελ. 164-185.
5. Bischoff C.W. (1969) «Hypothesis Testing and the Demand for Capital Goods», R.E. and S., Αύγ. 1969, σελ. 354-368.
6. Boadway R. (1978), «Investment Incentives, Corporate Taxation and the Efficiency in the Allocation of Capital». The Economic Journal, Σεπτ. 1978, σελ. 470-481.
7. Coen R. (1968), «Effects of Taxpolicy on Investment in Manufacturing», AER, Μάης 1968, σελ. 200 -211.
8. Coen R. (1975), «Investment Behaviour, the Measurement of Depreciation and Tax policy» AER, Μάρτης 1975, σελ. 59 - 75.
9. Eisner R. (1960), «A Distributed Lag Investment Function», Econometrica, Γεν. 1960, σελ. 1 - 24.
10. Feldstein M.S. and Flemming J.S. (1971), «Tax policy, Corporate Saving and Investment Behaviour in Britain», R.E. and S. 38, σελ. 415-434.
11. Good R. (1955), «Accelerated Depreciation Allowances as a Stimulus to Investment», Quarterly Journal of Economics, Μάης 1955, σελ. 191 - 221.
12. Jorgenson D.W. (1963), «Capital Theory and Investment Behaviour», AER, Μάης 1963, σελ. 247-259.
13. King M. A. (1972), «Taxation and Investment Incentives in a Vintage Investment Model», J.P.E. 1, σελ. 121-147.
14. Koyck L.M. (1954), «Distributed Lags and Investment Analysis», North Holland, Amsterdam.
15. Taubman P. and Wales T.J. (1969), «Impact of Investment Subsidies in a Neoclassical Growth Model», R.E. and S., σελ. 287 - 297.
16. Usher D. (1977), «The Economics of Tax Incentives to Encourage Investment in Less Developed Countries», Journal of Development Studies 4, σελ. 119-148.
17. Whiting A., editor (1976), «The Economics of Industrial Subsidies», H.M.S.O., London.